

Εκπαίδευση και αγορά εργασίας στην Ελλάδα Επιπτώσεις της κρίσης και προκλήσεις

Αθήνα, Ιούλιος 2018

- Να καταγράψει, να εξετάσει και να αναλύσει τις επιπτώσεις της κρίσης που ξέσπασε το 2009 στη σχέση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας στην Ελλάδα.
- Να αναλύσει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ελληνική εκπαίδευση.
- Να διατυπώσει προτάσεις για την επανασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της απόδοσης της δημόσιας δαπάνης στην εκπαίδευση.
- Να συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός σχεδίου επανασύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας για τη διατηρήσιμη έξοδο της ελληνικής οικονομίας από την κρίση και την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς της.

Η μελέτη συμπληρώνει, επεκτείνει και εμβαθύνει την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πρόσφατης μελέτης του IOBE (2017) για τις επιπτώσεις της κρίσης και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα.

Δεδομένα και περιορισμοί της μελέτης

Η μελέτη αναλύει

- ✓ δεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ τις τελευταίες 2 δεκαετίες
- ✓ δεδομένα της ad hoc έρευνας της ΕΛΣΤΑΤ (2016) για τους νέους που εξετάζει και τη συνάφεια τις εργασίας που εκτελούν με τις σπουδές τους
- ✓ διεθνή συγκριτικά δεδομένα από την Labour Force Survey της EUROSTAT

Η μελέτη υποεκτιμά το πρόβλημα της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας καθώς:

- ✓ δεν περιλαμβάνει στοιχεία για την υποαπασχόληση και την ετεροαπασχόληση των αποφοίτων, που είναι όμως υπαρκτά φαινόμενα αλλά δεν έχουν καταγραφεί, και
- ✓ δεν εξετάζει τις αλλαγές που έχουν σημειωθεί στη διάρκεια της κρίσης στη μεριά της ζήτησης δεξιοτήτων εξαιτίας της κρίσης ή ευρύτερων οικονομικών και τεχνολογικών αλλαγών.

□ *Η ελληνική απόκλιση...*

- Η μεγαλύτερη δυσκολία στη σύνδεση της μέσης/μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας με:
 - Υψηλότερα ποσοστά ανεργίας
 - Μεγαλύτερο μερίδιο στους ανέργους
- Παρόμοια ποσοστά ανεργίας στη χαμηλή και στην ανώτατη εκπαίδευση
- Χαμηλή συμμετοχή στην τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση
- Χαμηλή συνάφεια της τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης με την απασχόληση
- Υψηλός συγκεντρωτισμός του εκπαιδευτικού συστήματος
- Δυσκαμψία και μεγάλη αντίσταση στην αλλαγή..
- Υψηλή ζήτηση για πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση

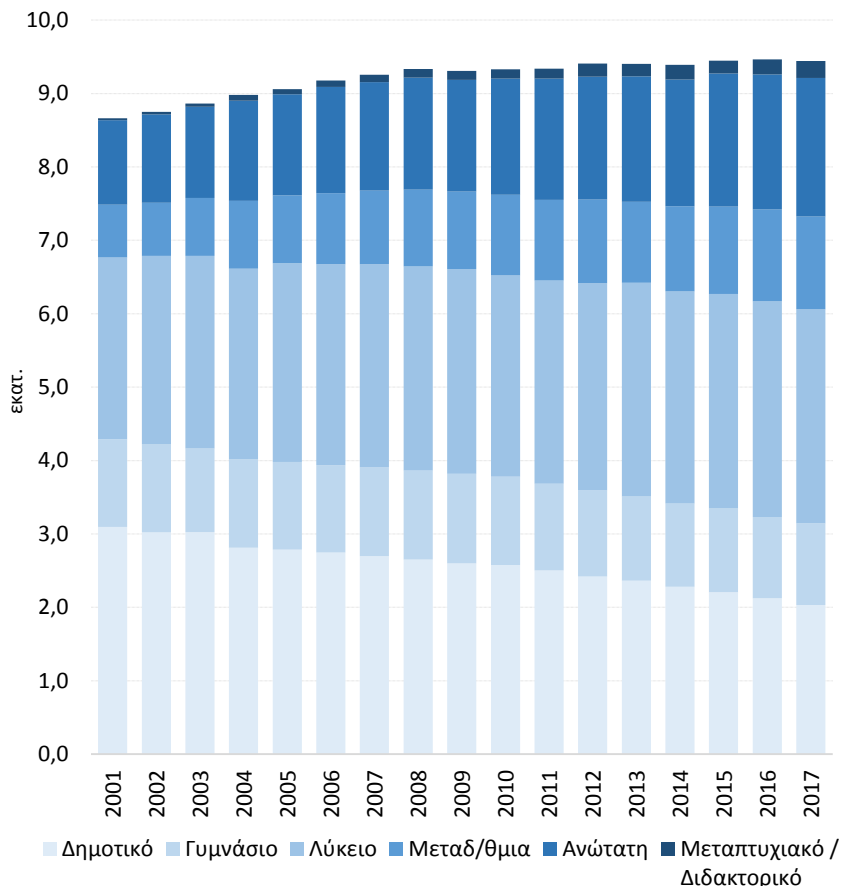
Η «μεγάλη διεύρυνση» της ανώτατης εκπαίδευσης

- Συνεχή αύξηση αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης –αποτέλεσμα της «μεγάλης διεύρυνσης» μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1990
- Αύξηση αριθμού φοιτητών/αποφοίτων μεταπτυχιακών σπουδών
- Αύξηση απασχόλησης αποφοίτων ανωτάτης εκπαίδευσης και κατόχων μεταπτυχιακών/διδακτορικών στον ιδιωτικό και, πρωτίστως, στον δημόσιο τομέα
- Αύξηση μεριδίου αποφοίτων ανώτατης εκπαίδευσης στους ανέργους
- Έναρξη της τάσης φυγής αποφοίτων στο εξωτερικό (brain drain)

Πληθυσμός με βάση το επίπεδο
εκπαίδευσης

Ο πληθυσμός με χαμηλή εκπαίδευση υποχωρεί από το 2009 και έπειτα

Πληθυσμός ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2001-2017

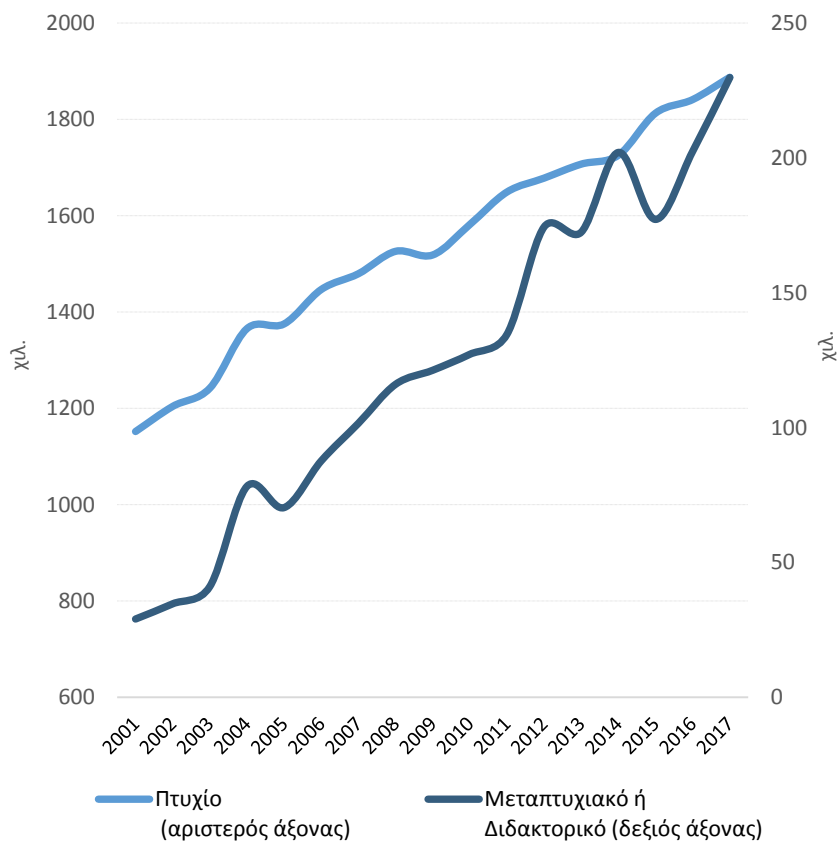

Σημείωση: Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω
 Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

- Πτωτική πορεία του πληθυσμού με Δημοτική εκπαίδευση τις τελευταίες δύο δεκαετίες
 - το 2017 διαμορφώθηκε στα 2,03 εκατ. άτομα από 3,1 εκατ. το 2001
 - Μείωση σημειώνεται και στον πληθυσμό με απολυτήριο Γυμνασίου κατά 6,9% το 2017 σε σχέση με τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας
- Ο πληθυσμός με απολυτήριο Λυκείου είναι αυξημένος κατά 17,9% το 2017 σε σχέση με το 2001 (2,9 εκατ. έναντι 2,5 εκατ. ατόμων)

Τα άτομα με ανώτατη εκπαίδευση σχεδόν διπλασιάστηκαν σε σχέση με τις αρχές του 2000

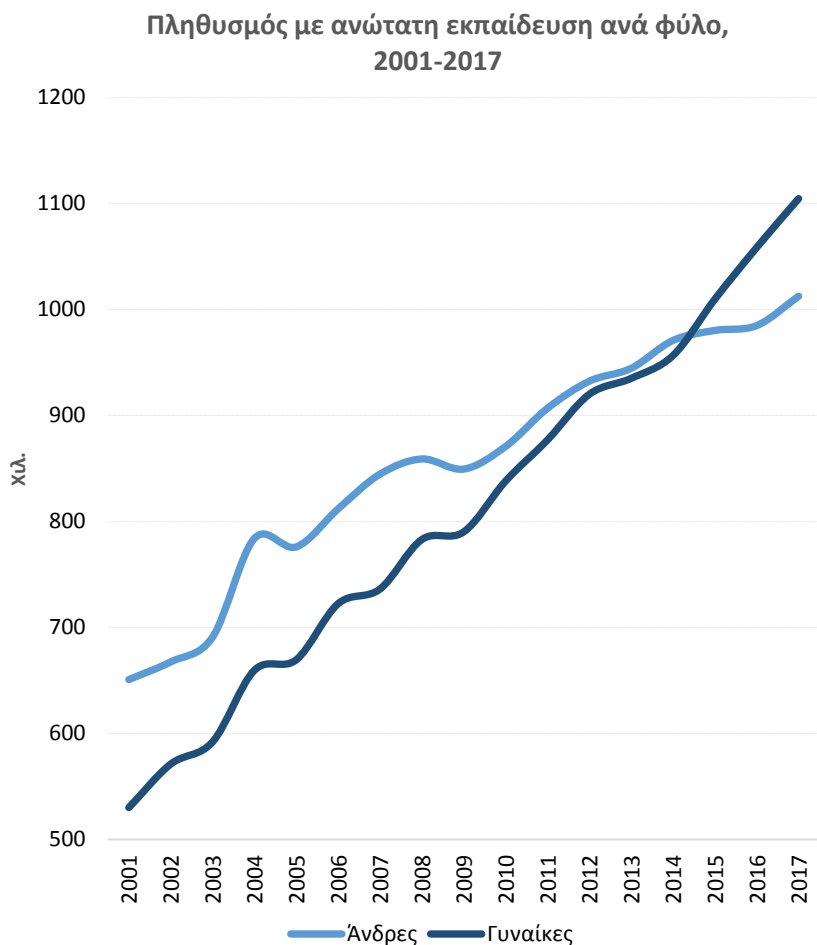
Πληθυσμός με ανώτατη εκπαίδευση, 2001-2017

Αυξημένη ζήτηση και προσανατολισμός των νέων προς την ανώτατη εκπαίδευση, όπως και έμφαση από την πλευρά του κράτους με την ίδρυση νέων σχολών και ιδρυμάτων στη χώρα την περίοδο αυτή

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ

Η άνοδος αυτή ερμηνεύεται κυρίως από τον προσανατολισμό των γυναικών στην απόκτηση ανώτατης εκπαίδευσης

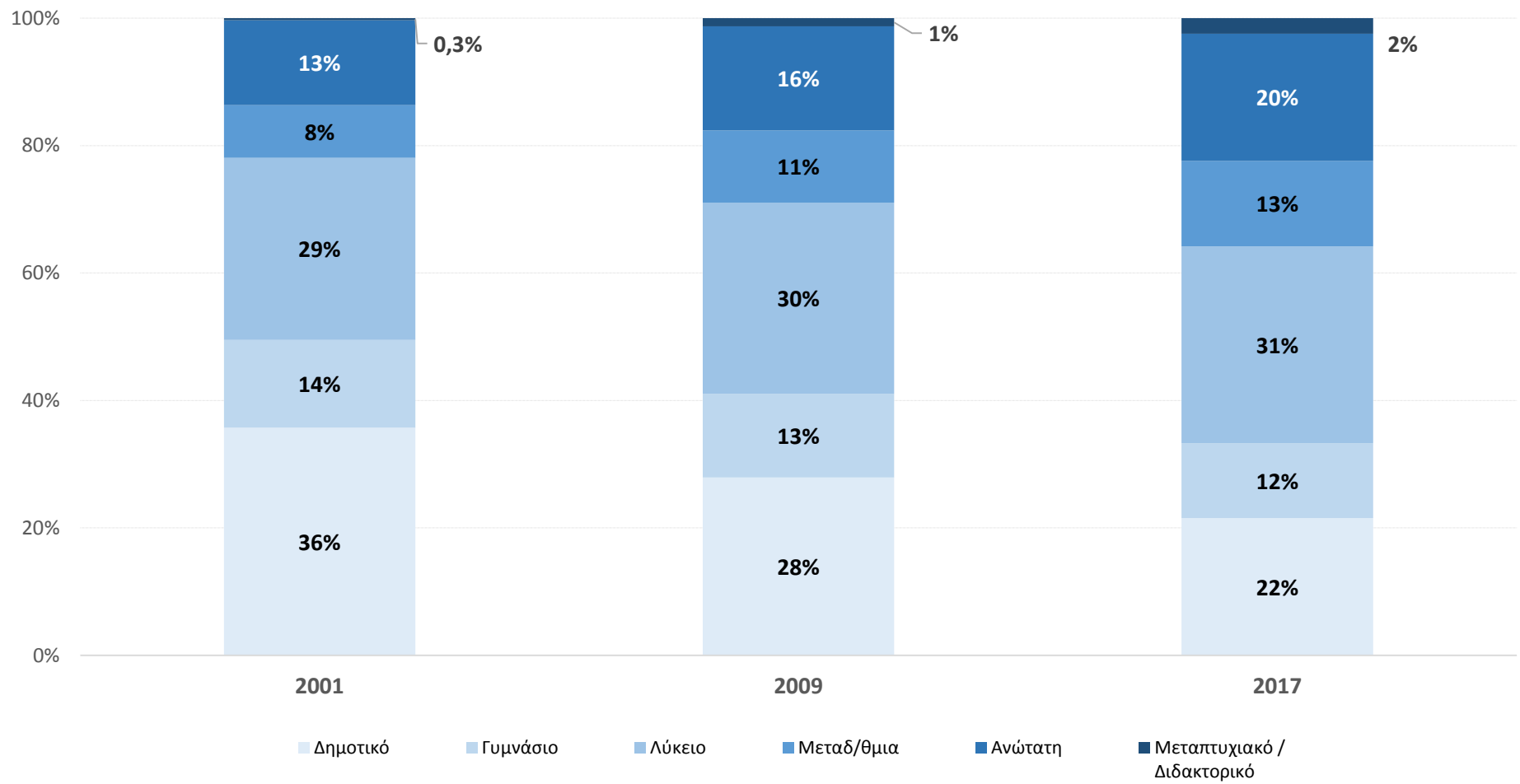

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

- Το 2017 ο γυναικείος πληθυσμός με ανώτατη εκπαίδευση ανήλθε στα 1,1 εκατ. άτομα (992,6 χιλ. άτομα με πτυχίο και 112,1 χιλ. με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό)
 - Άνοδος κατά 40% σε σχέση με το 2009, ενώ υπερδιπλασιάστηκε συγκριτικά με τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας.
- Οι άνδρες με ανώτατη εκπαίδευση ανήλθαν στο 1,0 εκατ. (894,9 χιλ. άτομα με πτυχίο και 117,8 χιλ. άτομα με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό)
 - Αύξηση κατά 19% σε σχέση με τις αρχές της κρίσης και κατά 56% σε σχέση με το 2001

Το μερίδιο του πληθυσμού με ανώτατη εκπαίδευση ήταν αυξημένο κατά 9 ποσοστιαίες το 2017 σε σχέση με το 2001

Διάρθρωση πληθυσμού ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2001, 2009 και 2017

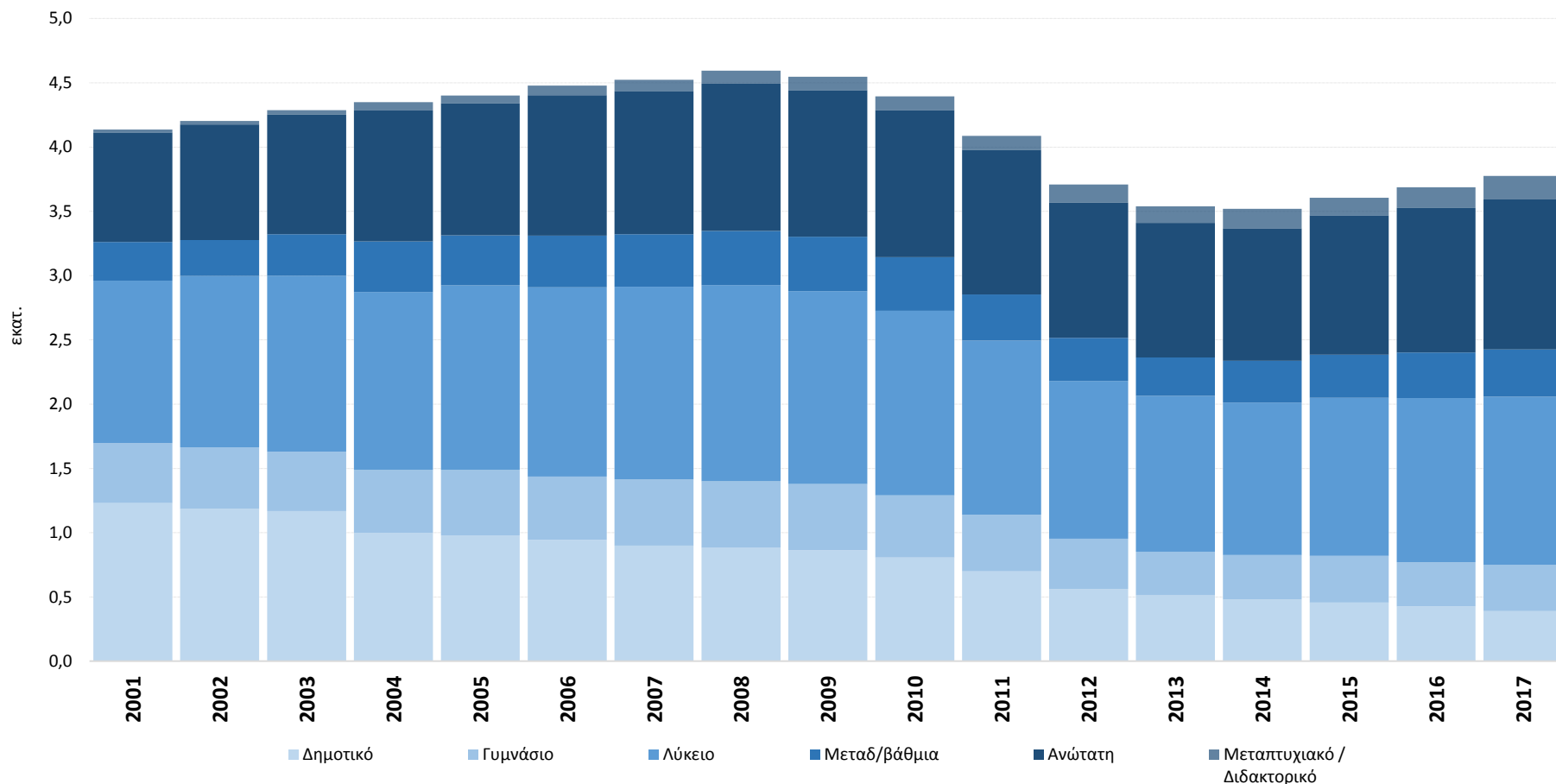

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Απασχόληση με βάση το επίπεδο
εκπαίδευσης

Η σύνθεση της απασχόλησης με βάση το εκπαιδευτικό επίπεδο τις τελευταίες δυο δεκαετίες έχει μεταβληθεί

Απασχολούμενοι ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2001-2017

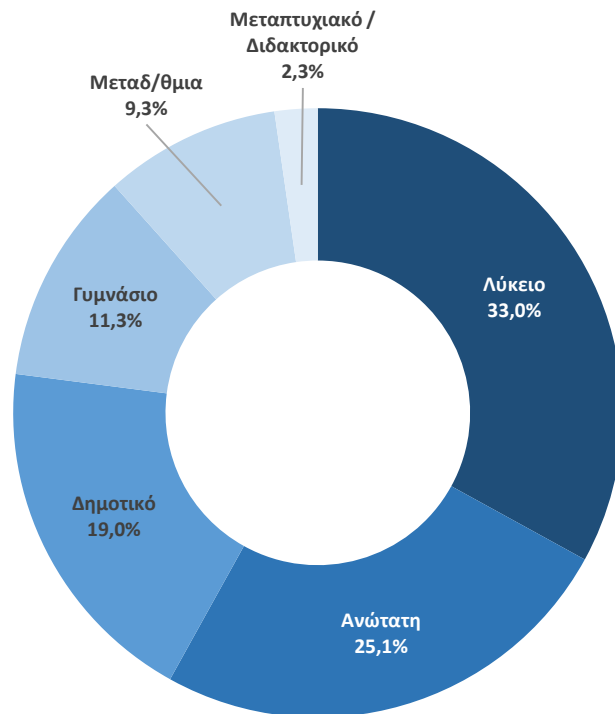

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

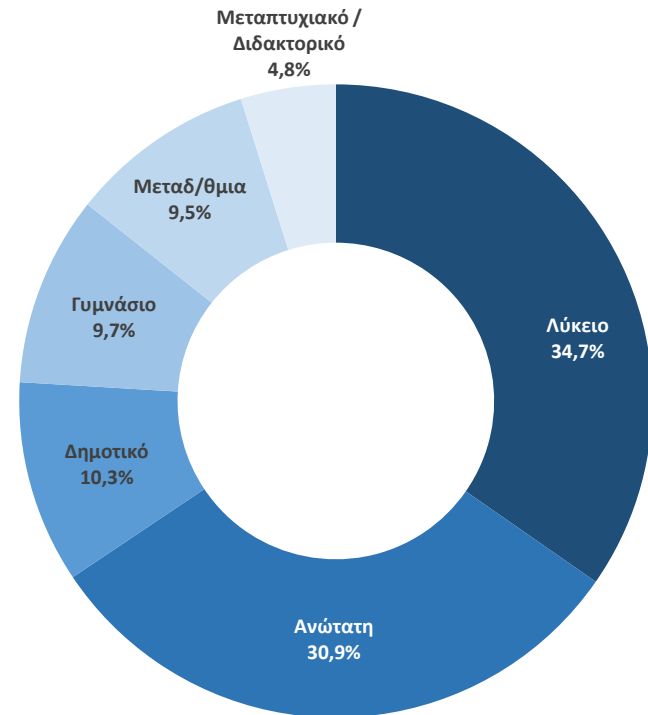
- Το 2017 η απασχόληση για όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης διαμορφώθηκε στα 3,8 εκατ. άτομα, το υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας εξαετίας

Το 2017 η πλειονότητα των εργαζομένων έχουν μέση ή ανώτατη εκπαίδευση

Διάρθρωση απασχολούμενων ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2009

Διάρθρωση απασχολούμενων ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2017

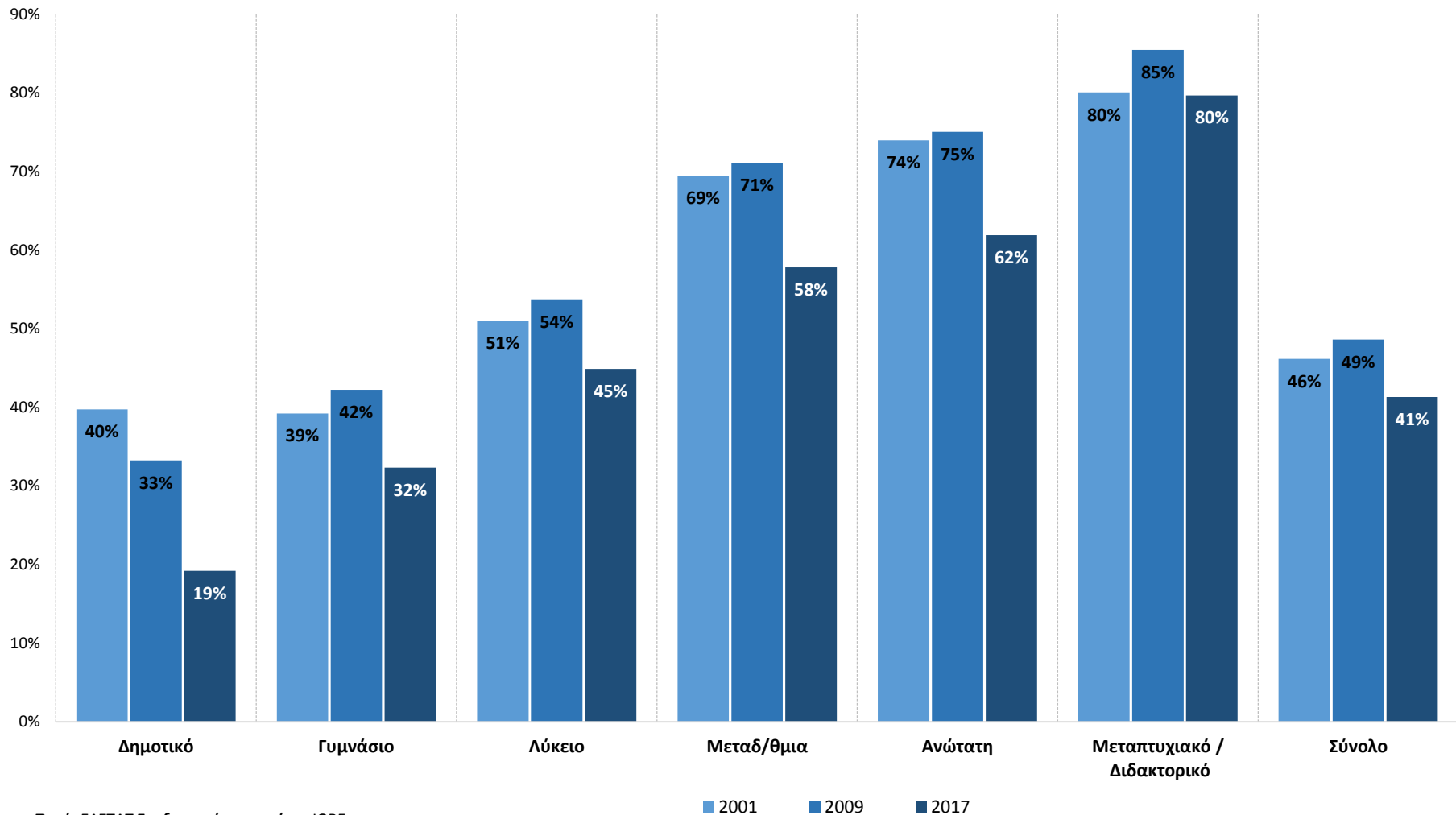

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

- Στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας το μερίδιο των εργαζομένων με απολυτήριο Δημοτικού (στο σύνολο της απασχόλησης) ήταν σχεδόν ίδιο με εκείνο για τα άτομα με απολυτήριο Λυκείου (περίπου 30%)

Στους κατόχους μεταπτυχιακού ή διδακτορικού καταγράφεται το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης διαχρονικά

Ποσοστό απασχόλησης ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2001,2009, 2017

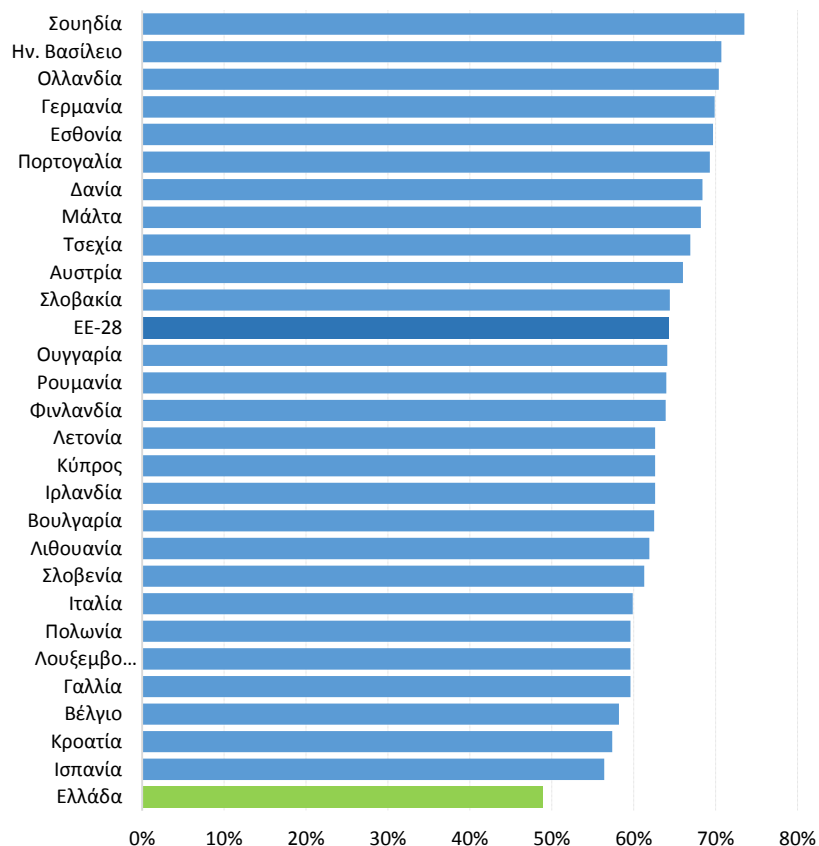

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

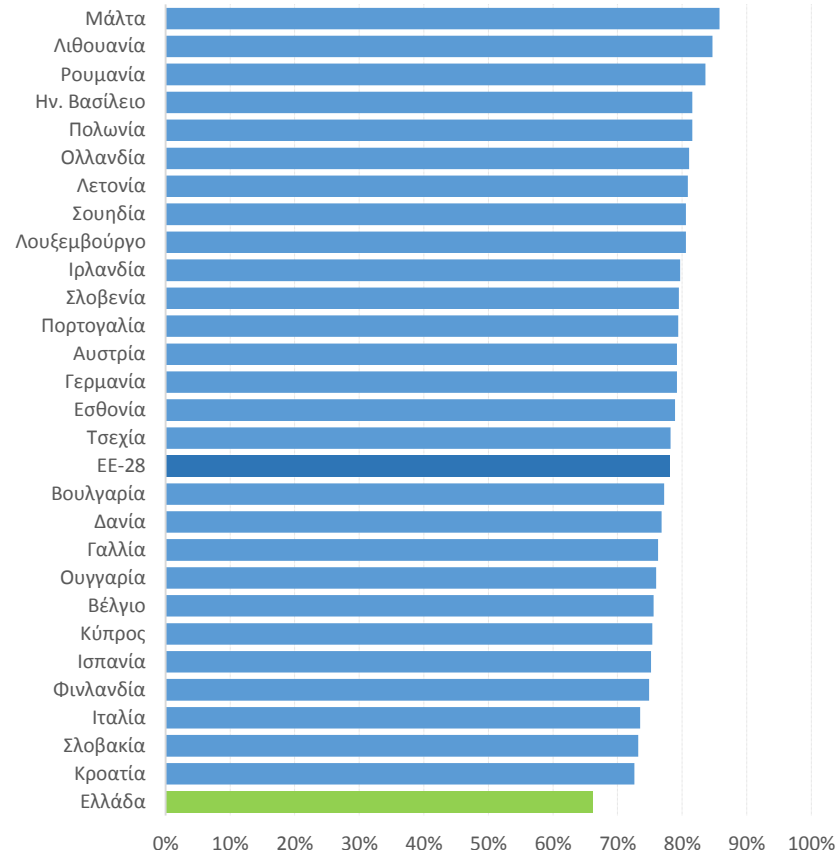
Είναι όμως το χαμηλότερο στην ΕΕ-28 το 2017

Αντίστοιχα και στα άτομα με μεσαίο επίπεδο εκπαίδευσης

Ποσοστό απασχόλησης στα άτομα με μεσαίο επίπεδο εκπαίδευσης (iscsed 3-4) στην ΕΕ-28, 2017

Ποσοστό απασχόλησης στα άτομα με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης (iscsed 5-8) στην ΕΕ-28, 2017

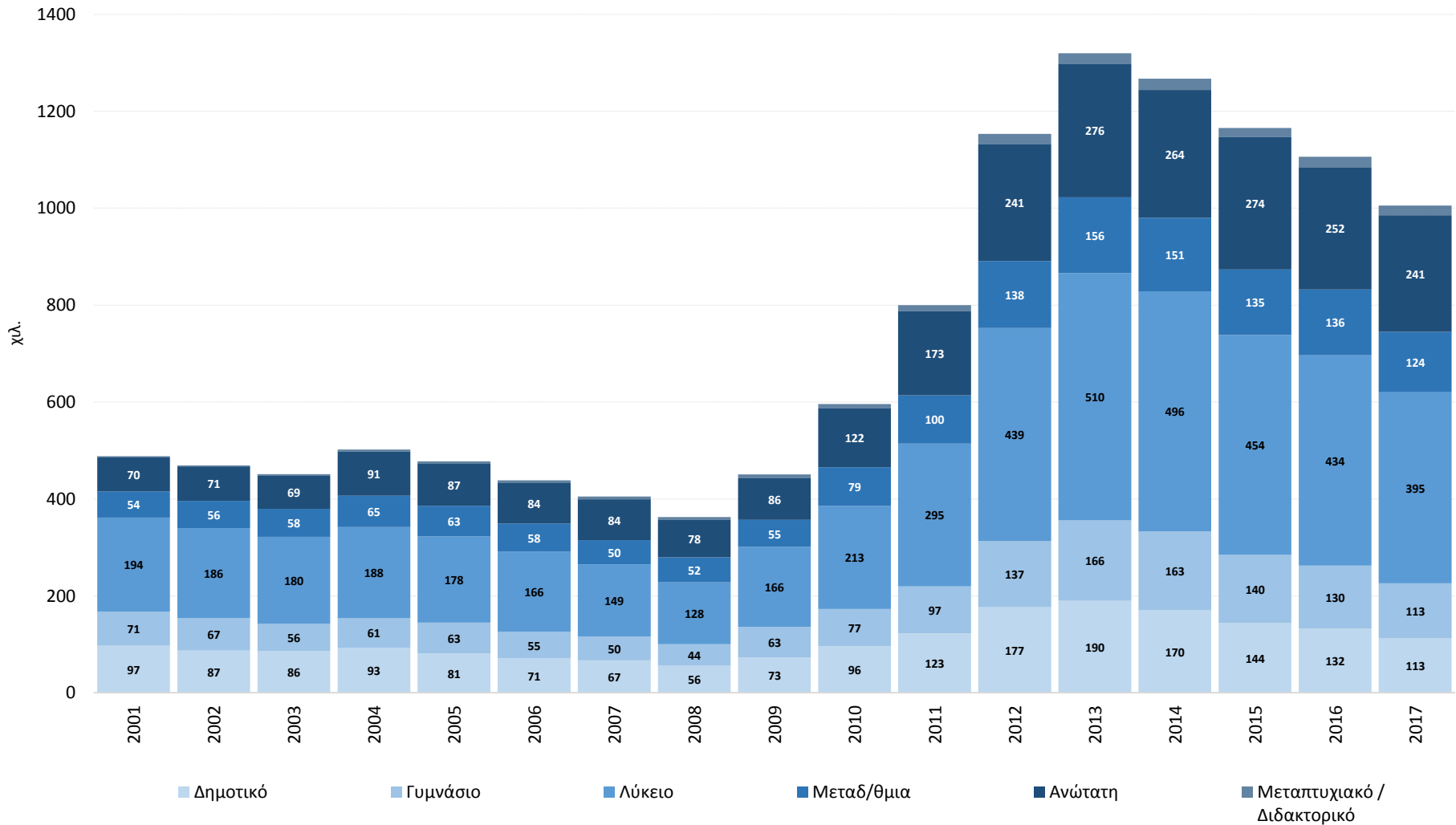
Πηγή: Eurostat

- Το ποσοστό απασχόλησης είναι χαμηλότερο κατά 13-15 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο για τα άτομα με μεσαίο (iscsed 3-4) ή υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης (iscsed 5-8)

Ανεργία με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης

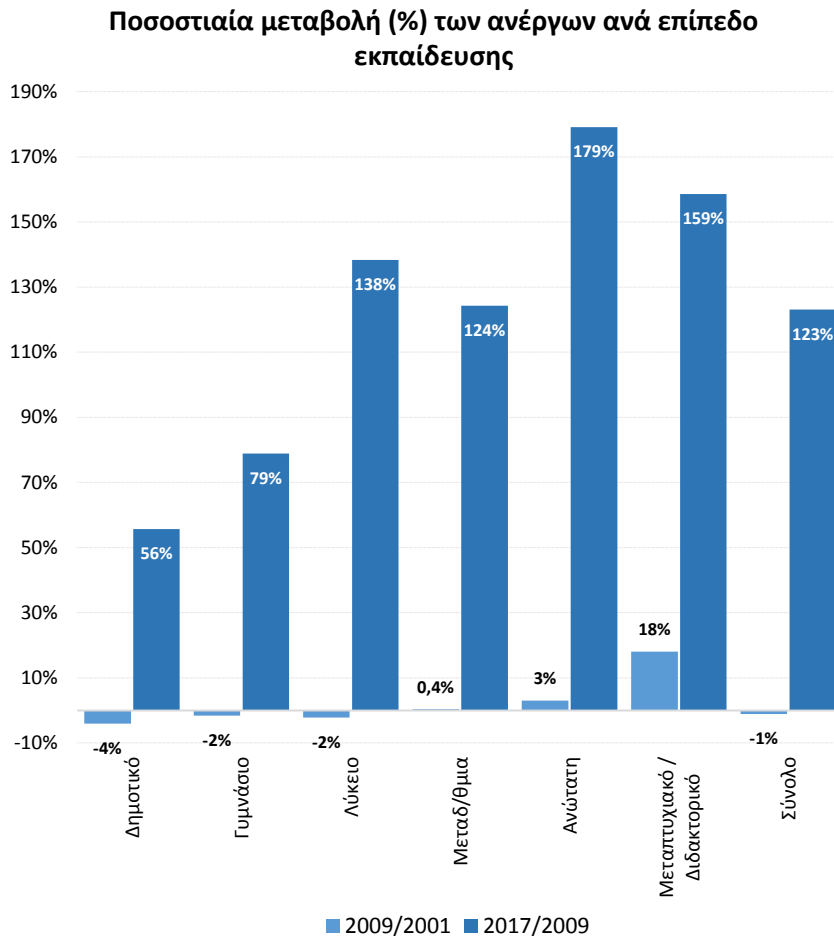
2 στους 3 ανέργους το 2017 έχουν απολυτήριο Λυκείου ή ανώτατης εκπαίδευσης

Εξέλιξη ανεργίας ανά επίπεδο εκπαίδευσης, 2001-2017

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

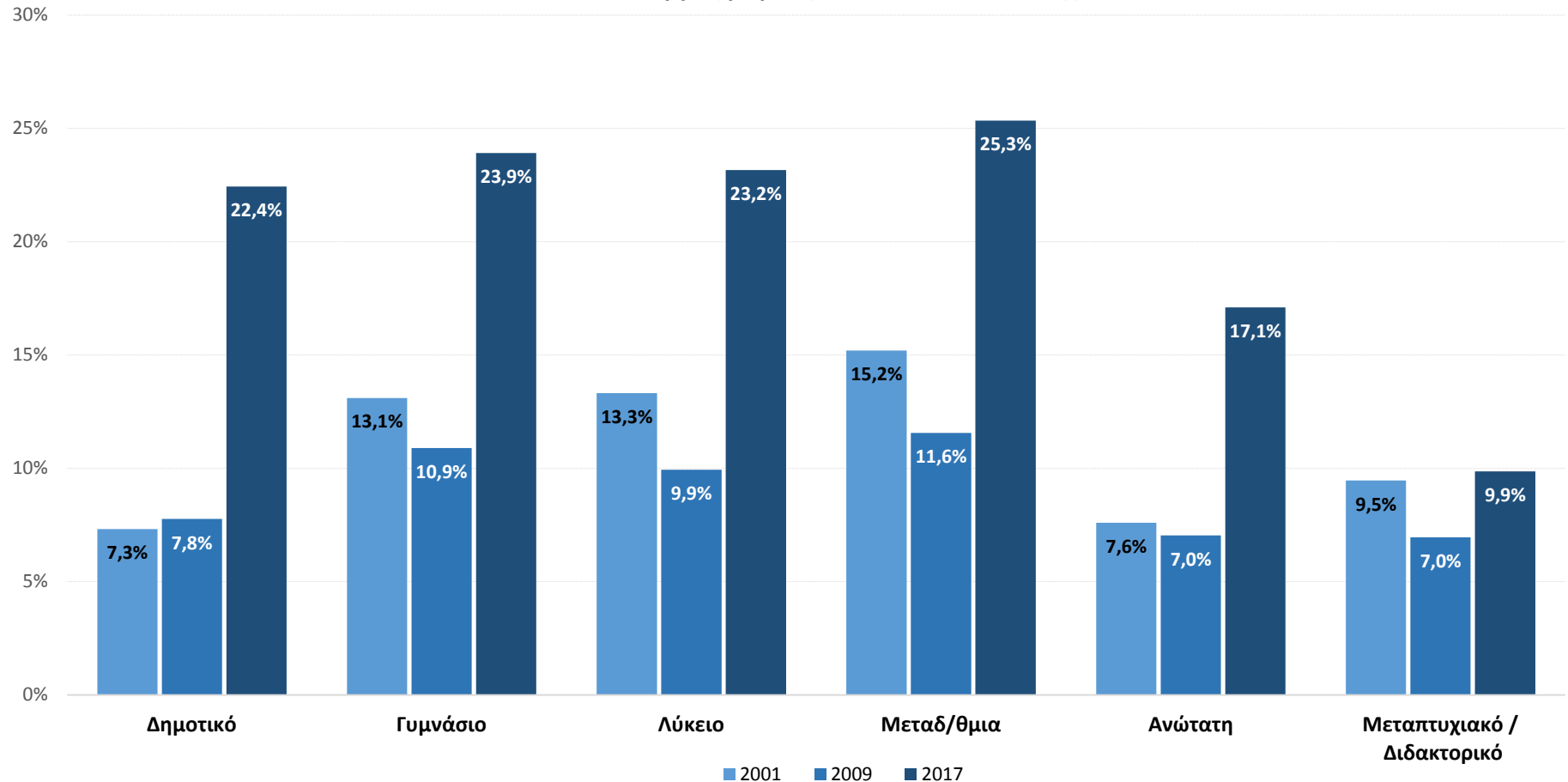
Την περίοδο της κρίσης η μεγαλύτερη άνοδος στον αριθμό των ανέργων παρατηρείται στα άτομα με ανώτατη εκπαίδευση

- Οι άνεργοι με ανώτατη εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των κατόχων μεταπτυχιακού ή διδακτορικού, σχεδόν τριπλασιάστηκαν μεταξύ 2009 και 2017
 - ▣ Το 2017 ανήλθαν στα 260,9 χιλ. άτομα από 94 χιλ. το 2009 (+177%)
- Την ίδια περίοδο ο αριθμός των ανέργων με απολυτήριο Λυκείου υπερδιπλασιάστηκε
 - ▣ 394,5 χιλ. το 2017 έναντι 165,5 χιλ. το 2009

Τάση σύγκλισης με άλλες χώρες: όσο υψηλότερο το επίπεδο εκπαίδευσης, τόσο μικρότερο το ποσοστό ανεργίας.

Ποσοστό ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, 2001, 2009, 2017

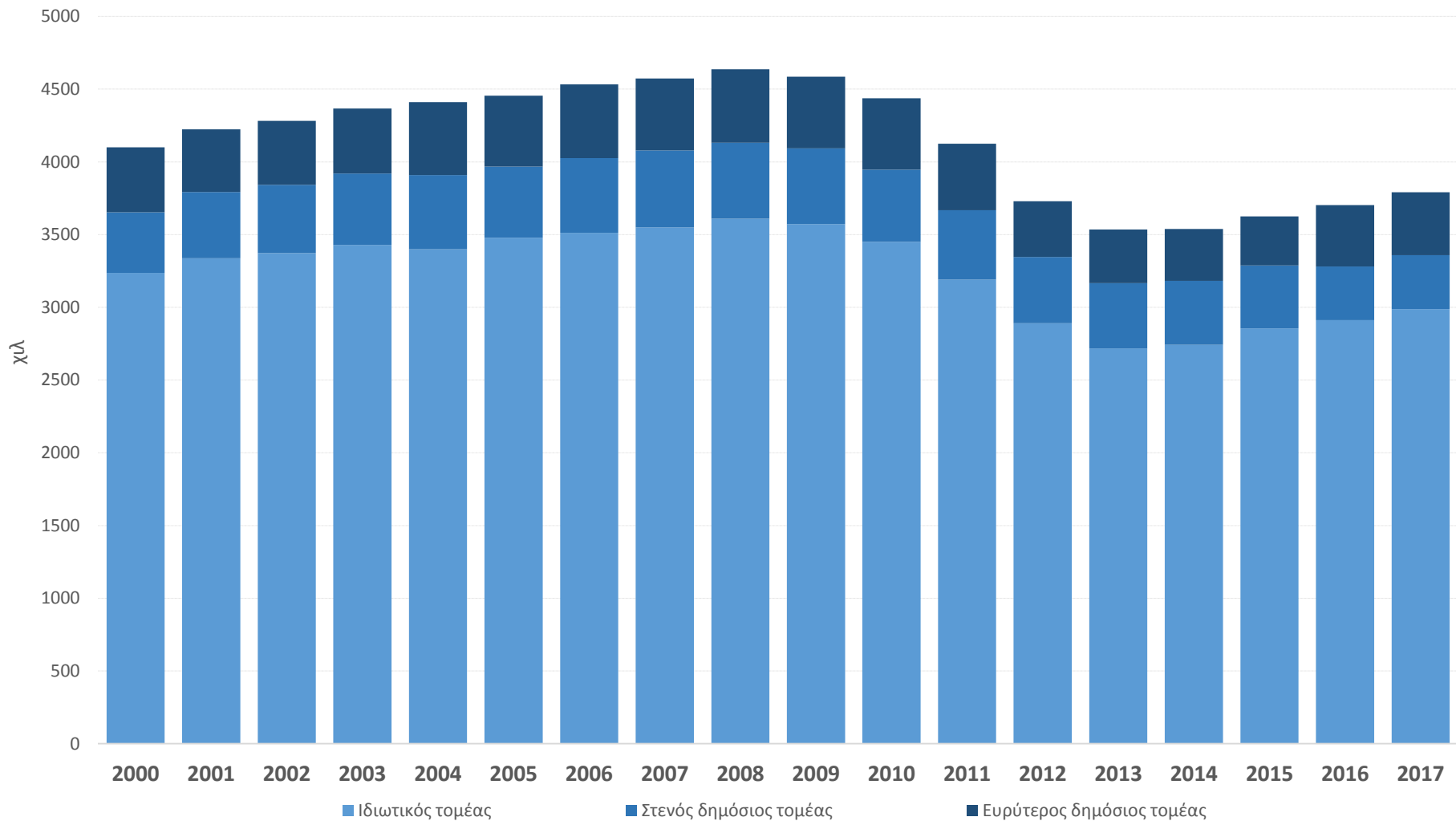
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Στους πτυχιούχους πανεπιστημίων ή ΤΕΙ το ποσοστό ανεργίας το 2017 αυξήθηκε κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2009

Απασχόληση με βάση το επίπεδο
εκπαίδευσης και το ιδιοκτησιακό καθεστώς
της επιχείρησης

8 στα 10 άτομα διαχρονικά εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα στην Ελλάδα

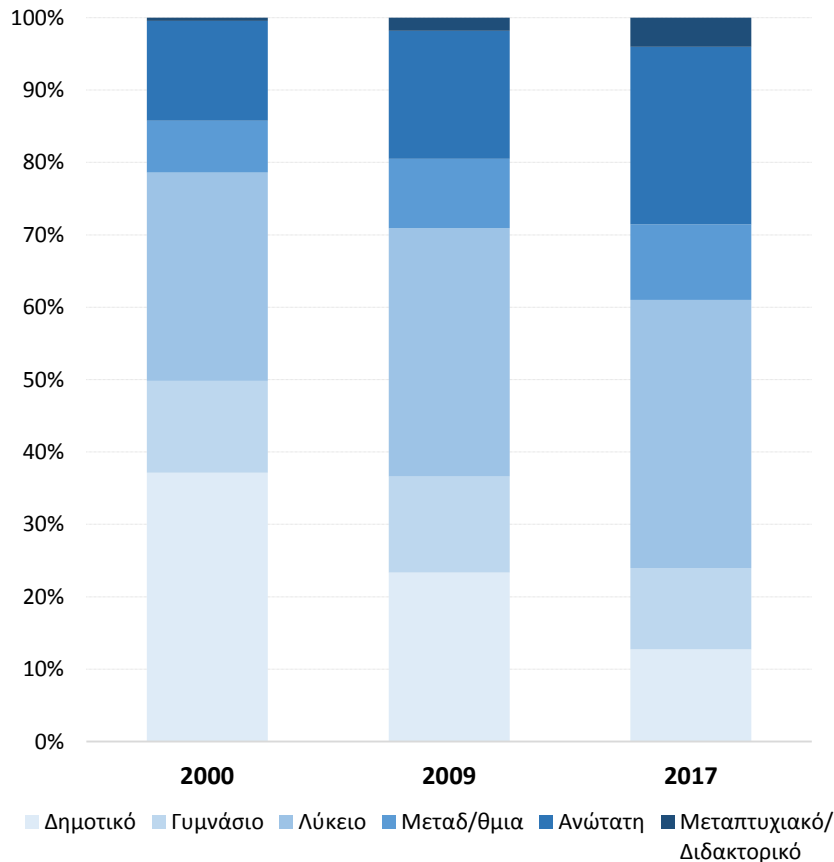
Απασχόληση στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα της χώρας, 2000-2017

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Απόφοιτοι λυκείου ή ανώτατης εκπαίδευσης η πλειονότητα των εργαζόμενων στον ιδιωτικό τομέα

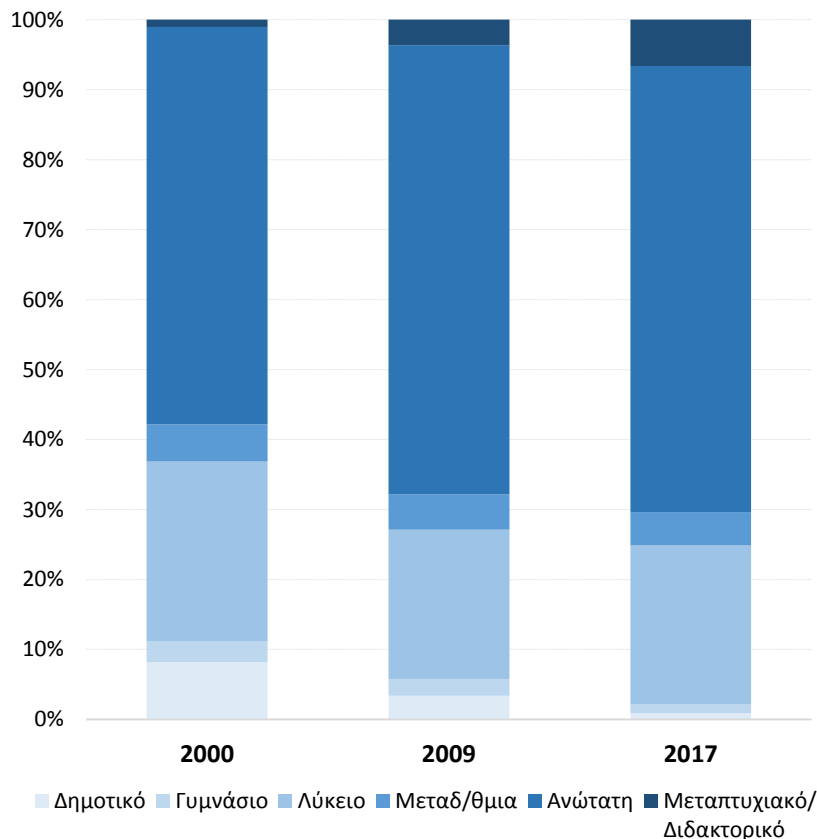
Διάρθρωση απασχολούμενων στον ιδιωτικό τομέα ανά επίπεδο εκπαίδευσης

- Οι απόφοιτοι Λυκείου ανήλθαν σε 1,1 εκατ. άτομα σημειώνοντας μείωση κατά 10% περίπου σε σχέση με το 2009
- Οι απασχολούμενοι με ανώτατη εκπαίδευση (πτυχίο ή μεταπτυχιακό) διαμορφώθηκαν στις 852,8 χιλ.
 - ▣ Άνοδος κατά 22,3% σε σχέση με το 2009
- Το μερίδιο των απασχολούμενων με Δημοτική εκπαίδευση υποχώρησε κατά 21 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2000

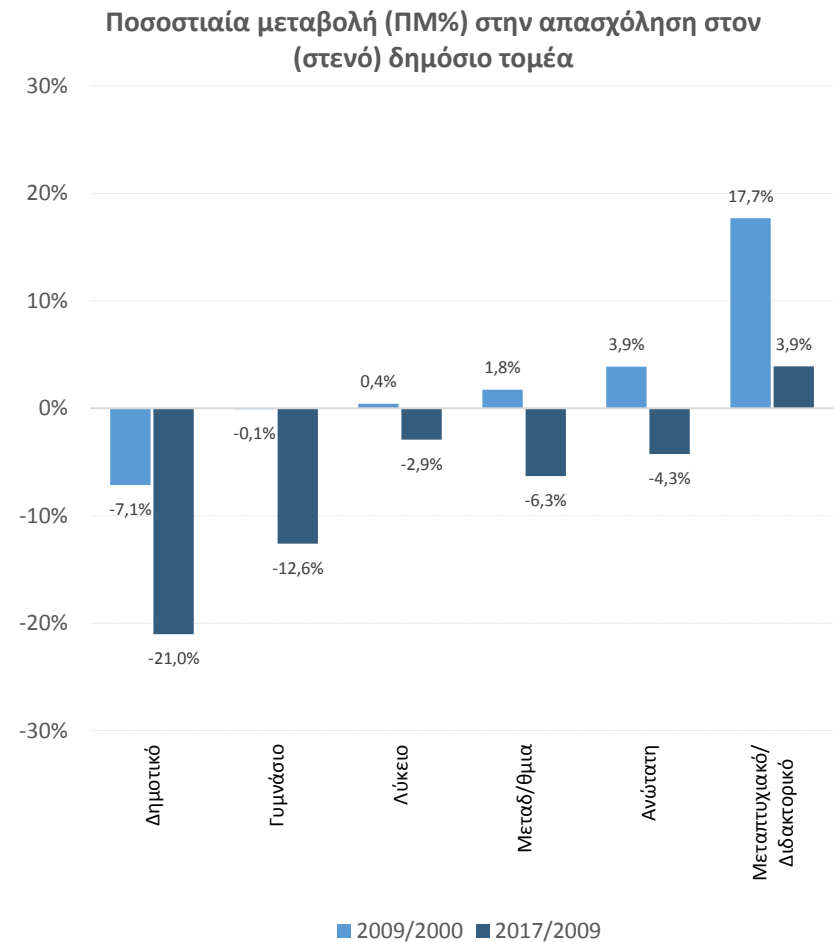
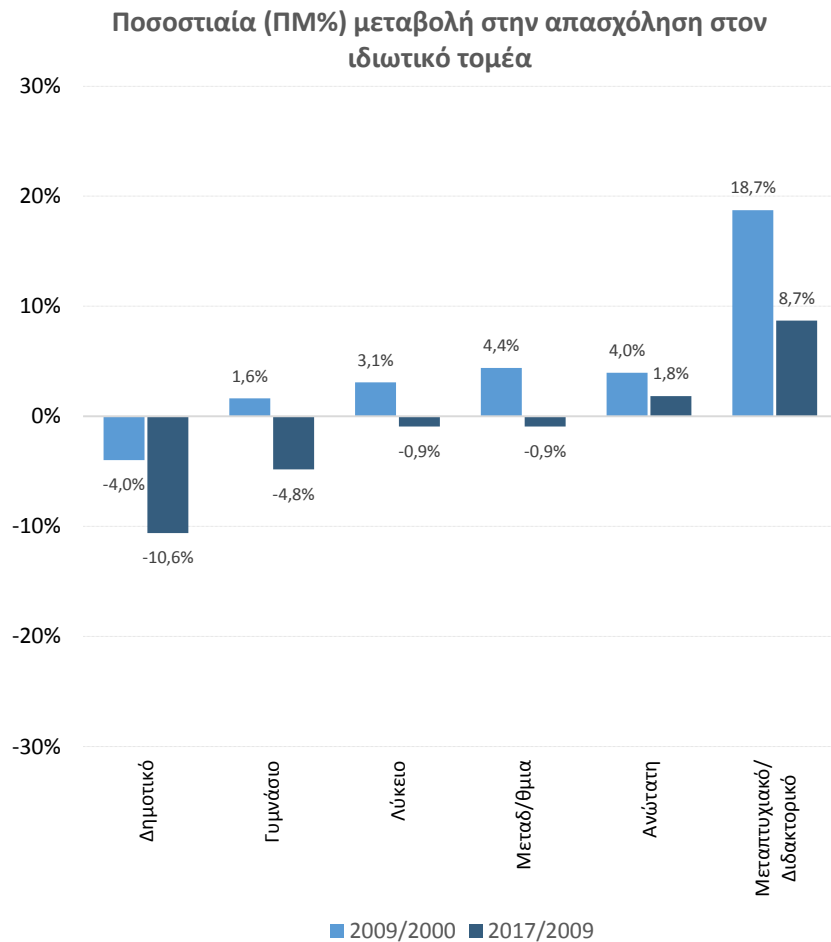
7 στους 10 απασχολούμενοι στο (στενό) δημόσιο τομέα είναι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης

Διάρθρωση απασχολούμενων στον (στενό) δημόσιο τομέα ανά επίπεδο εκπαίδευσης

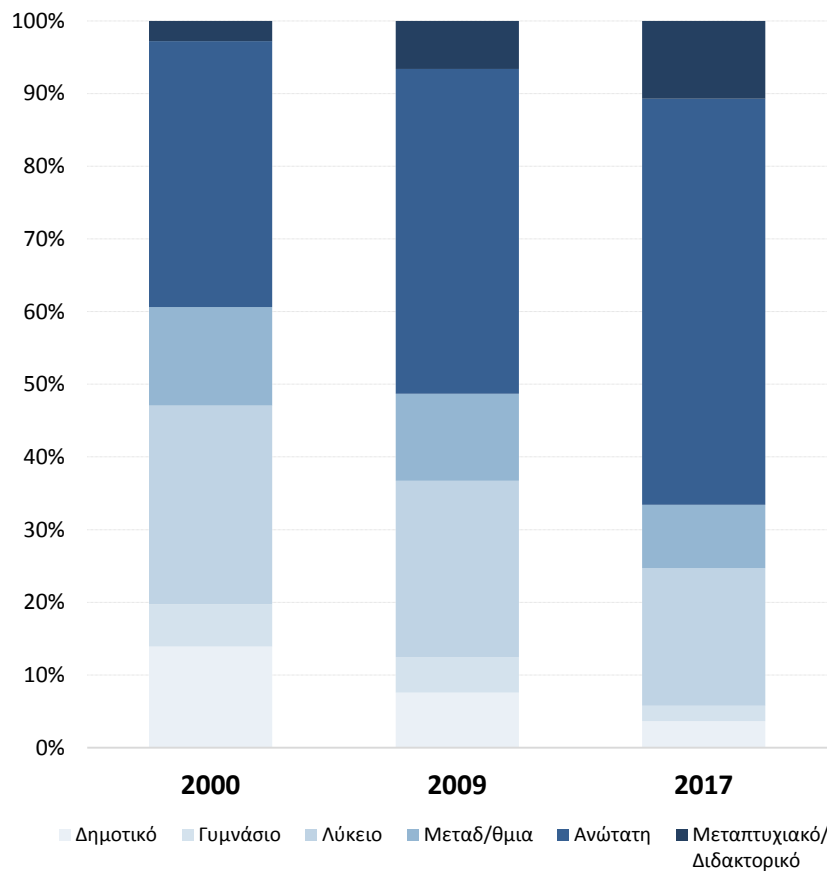
- Στους 260,8 χιλ. το 2017 έναντι 353,5 χιλ. το 2009 και 241,5 χιλ. το 2000
- Οι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου αποτελούσαν το 2017 το 7% των εργαζόμενων στο (στενό) δημόσιο όταν το 2000 η αντίστοιχη αναλογία κυμαίνονταν στο 1%, με τον αριθμό τους να έχει σχεδόν πενταπλασιαστεί

Στα χρόνια της κρίσης άνοδος της απασχόλησης στον ιδιωτικό, αλλά και το δημόσιο τομέα για τους κατόχους μεταπτυχιακού ή διδακτορικού

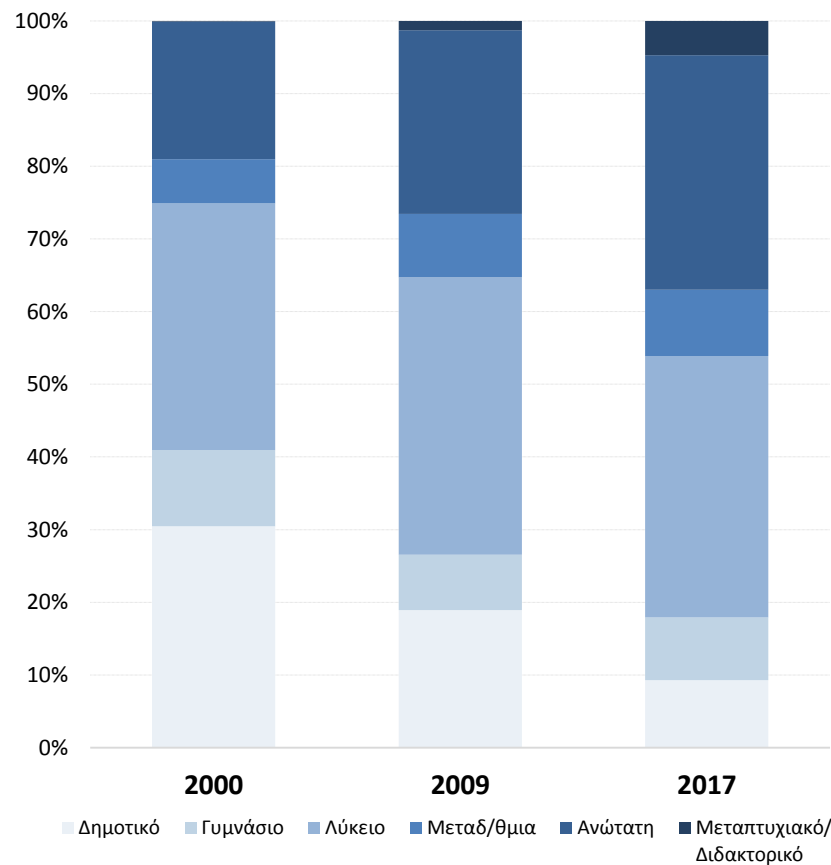

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Διάρθρωση απασχολούμενων στα ΝΠΔΔ / ΝΠΙΔ ανά επίπεδο εκπαίδευσης

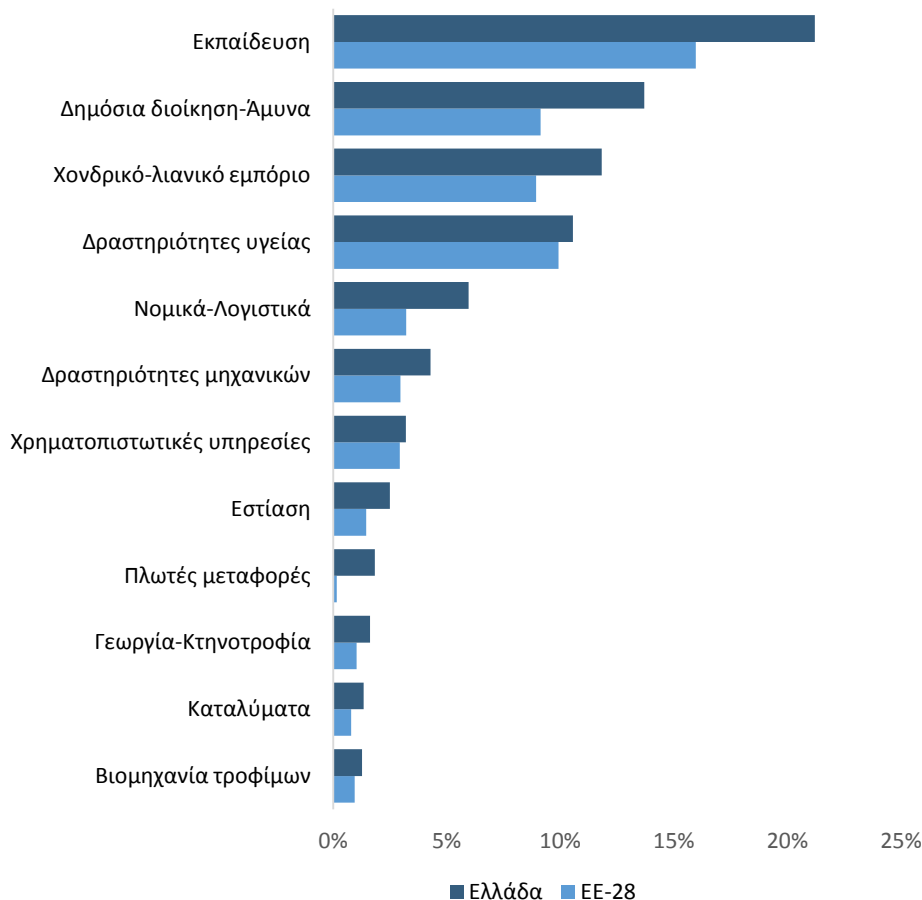
Διάρθρωση απασχολούμενων στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανά επίπεδο εκπαίδευσης

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Η διάρθρωση της απασχόλησης στα άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση εμφανίζει διαφορές με την ΕΕ

Διάρθρωση απασχολούμενων με τριτοβάθμια εκπαίδευση ανά κλάδο δραστηριότητας στην Ελλάδα και την ΕΕ-28

Στη Μεταποίηση απασχολείται το 6% των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ποσοστό σχεδόν υποδιπλάσιο σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ-28

Σημείωση: Τα στοιχεία αναφέρονται στο 2016, καθώς δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για το 2017 για το σύνολο της ΕΕ
Πηγή: Eurostat **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE

Σχέση επιπέδου εκπαίδευσης και συνάφειας
της εργασίας

Ειδική έρευνα για τη θέση των νέων στην αγορά εργασίας (ad-hoc module 2016)

Κυρίοι στόχοι της έρευνας

Διεξήχθη παράλληλα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού κατά το Β' τρίμηνο του 2016

Να διερευνήσει την ύπαρξη και το είδος εργασιακής εμπειρίας κατά τη διάρκεια των σπουδών

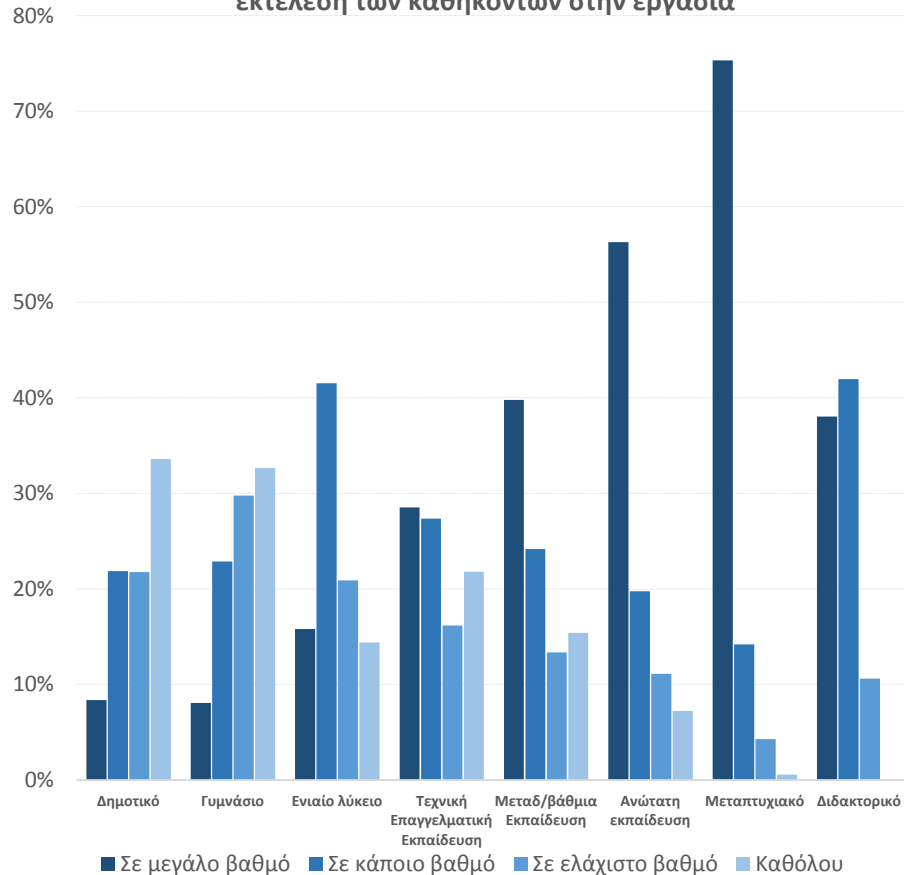
Να εξετάσει τους λόγους που οι ερευνώμενοι δε συνέχισαν τις σπουδές τους

Να εκτιμήσει κατά πόσο οι εργαζόμενοι θεωρούν ότι η εκπαίδευση που έχουν ολοκληρώσει είναι χρήσιμη για την εκτέλεση της εργασίας τους

Αφορά στα άτομα ηλικίας 15 έως 34 ετών

Η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας είναι καλύτερη στα άτομα με υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο

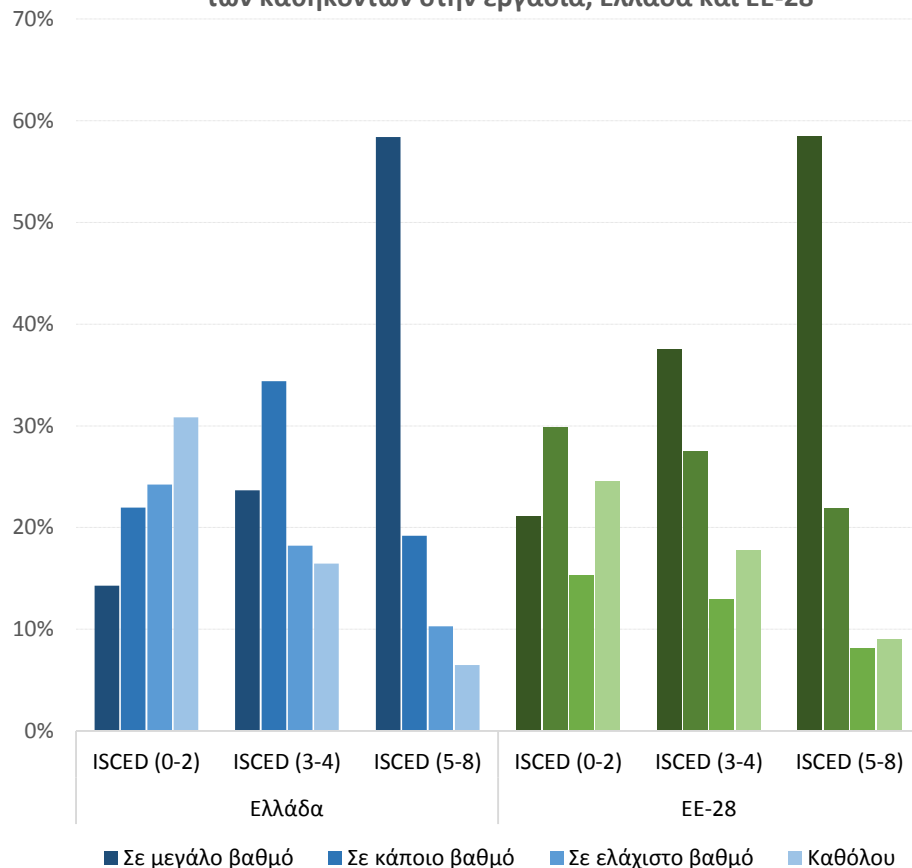
Σχέση επιπέδου εκπαίδευσης και συνάφειας στην εκτέλεση των καθηκόντων στην εργασία

- Σχεδόν 8 στους 10 απασχολούμενους (που συμμετείχαν στην έρευνα) με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών δήλωσαν ότι η εκπαίδευση που έλαβαν τους βοηθά σε μεγάλο βαθμό στην εκτέλεση των καθηκόντων στην τρέχουσα εργασία τους
 - Ακολουθούν οι απόφοιτοι πανεπιστημίων ή ΤΕΙ
- Μικρή συνάφεια με την εργασία αποτυπώνεται στα άτομα με χαμηλό ή μεσαίο εκπαιδευτικό επίπεδο
 - Εξαιρεση αποτελούν οι απόφοιτοι Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών (ΤΕΣ),

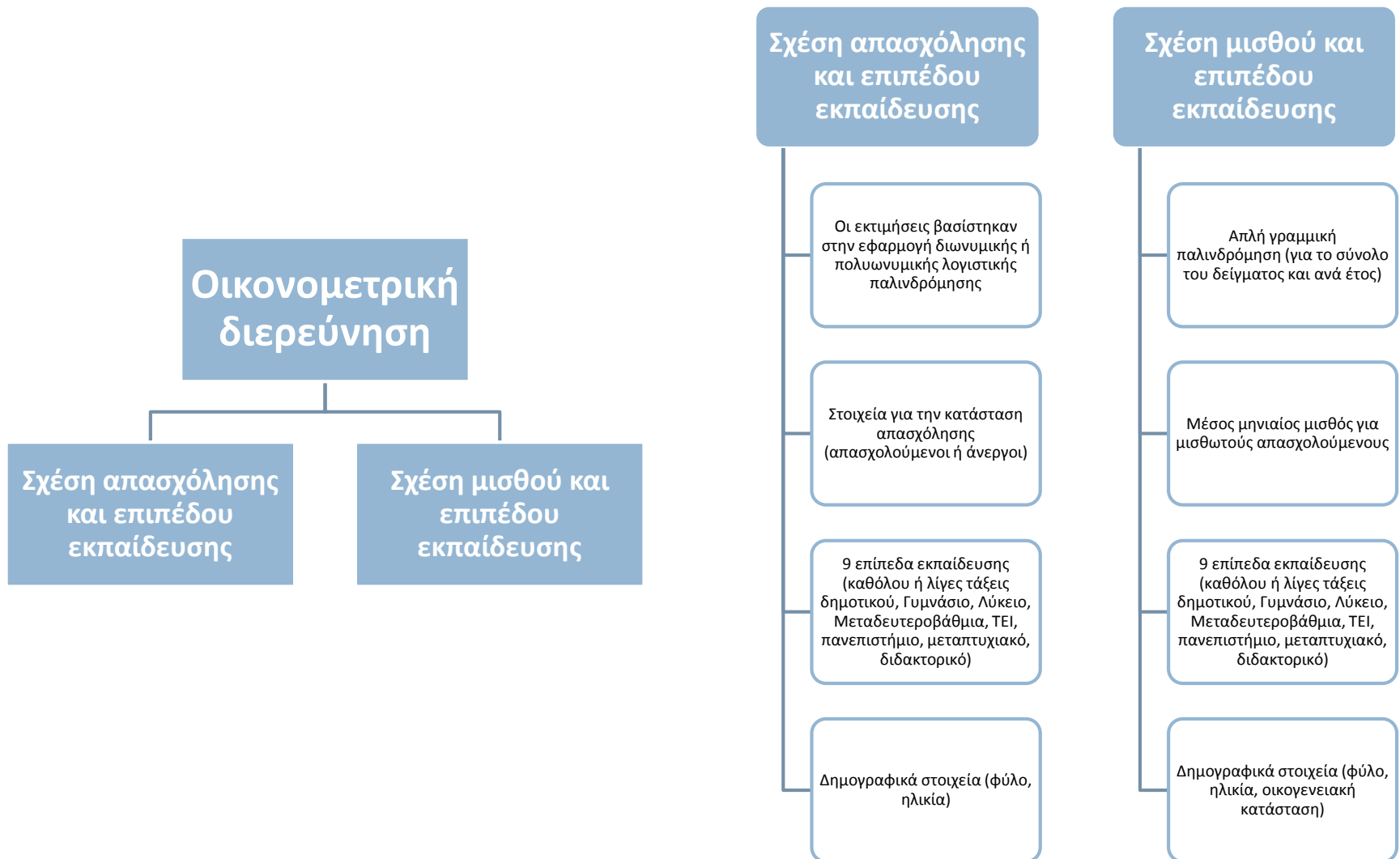
Σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο τα αποτελέσματα της ad hoc μελέτης δεν εμφανίζουν ουσιαστική διαφορά όσον αφορά στα άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση

Σχέση επιπέδου εκπαίδευσης και συνάφειας στην εκτέλεση των καθηκόντων στην εργασία, Ελλάδα και ΕΕ-28

- Το ποσοστό που δηλώνει ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση βοήθησε σε μεγάλο βαθμό στην εκτέλεση των καθηκόντων στην εργασία κυμαίνεται στο 58%.
- Σημαντική διαφορά παρατηρείται στα άτομα με μεσαίο εκπαιδευτικό επίπεδο (ISCED 3-4) όπου για την ΕΕ-28 το ποσοστό που δηλώνει συνάφεια της εργασίας με τις σπουδές ξεπερνά κατά 14 περίπου ποσοστιαίες μονάδες το αντίστοιχο για την Ελλάδα

Οικονομετρική διερεύνηση

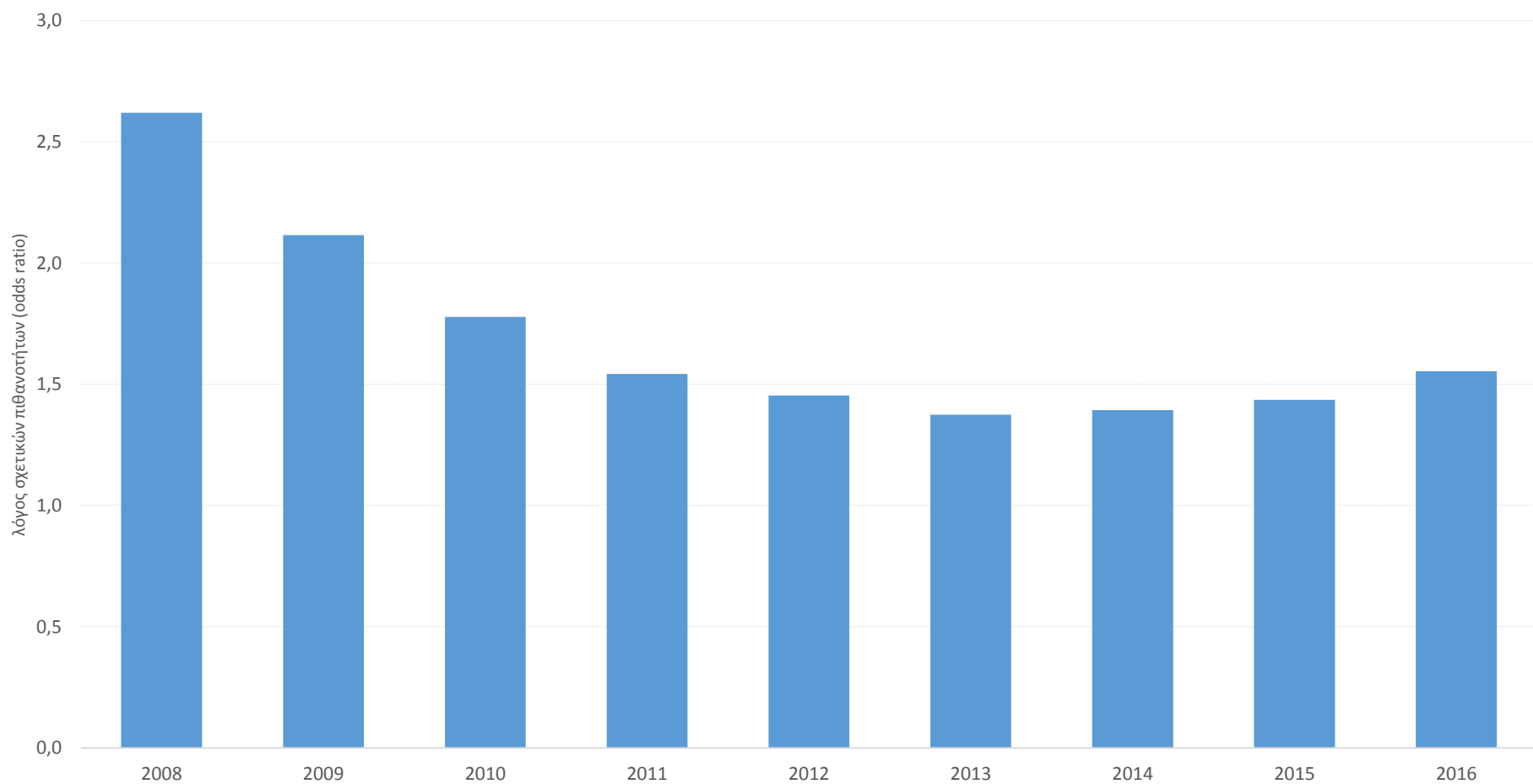

Οι εκτιμήσεις βασίζονται σε μικροδεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού και καλύπτουν την περίοδο 2008-2016

Εμπειρικές εκτιμήσεις για τη σχέση
απασχόλησης και επιπέδου εκπαίδευσης

Οι άνδρες έχουν διαχρονικά μεγαλύτερη σχετική πιθανότητα να εργάζονται σε σχέση με τις γυναίκες

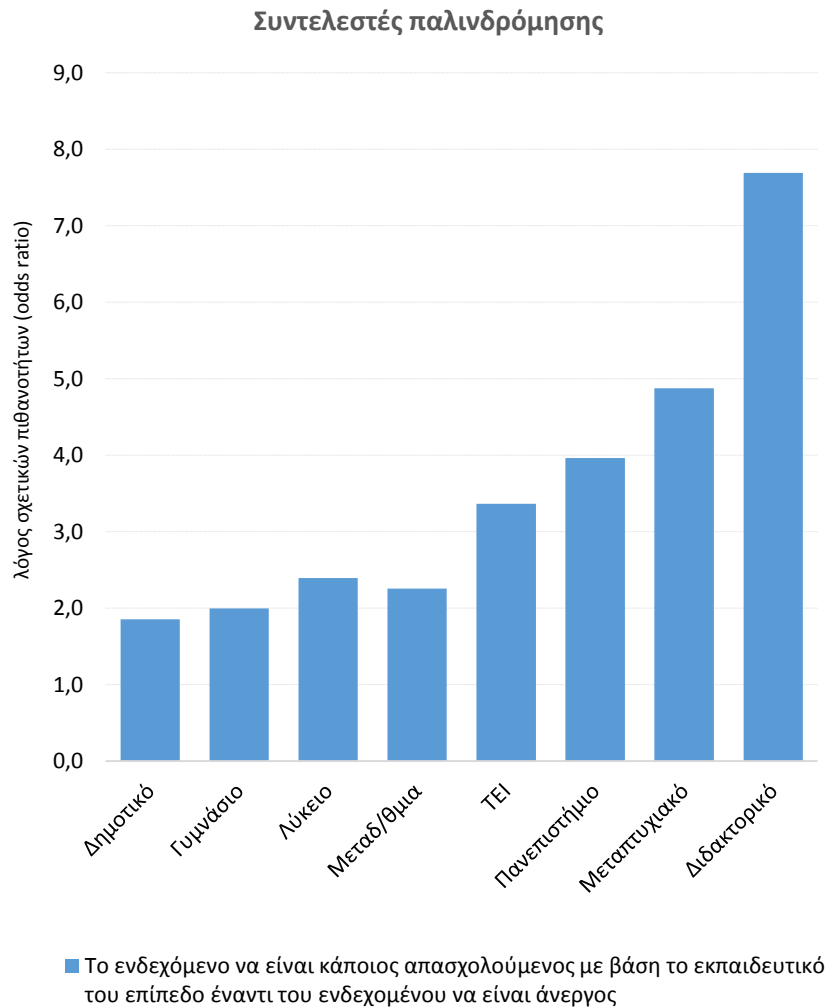
Σχέση απασχόλησης και φύλου

■ Το ενδεχόμενο ένας άνδρας να είναι απασχολούμενος σε σχέση με μια γυναίκα

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

Θετική η επίδραση του επιπέδου εκπαίδευσης στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας

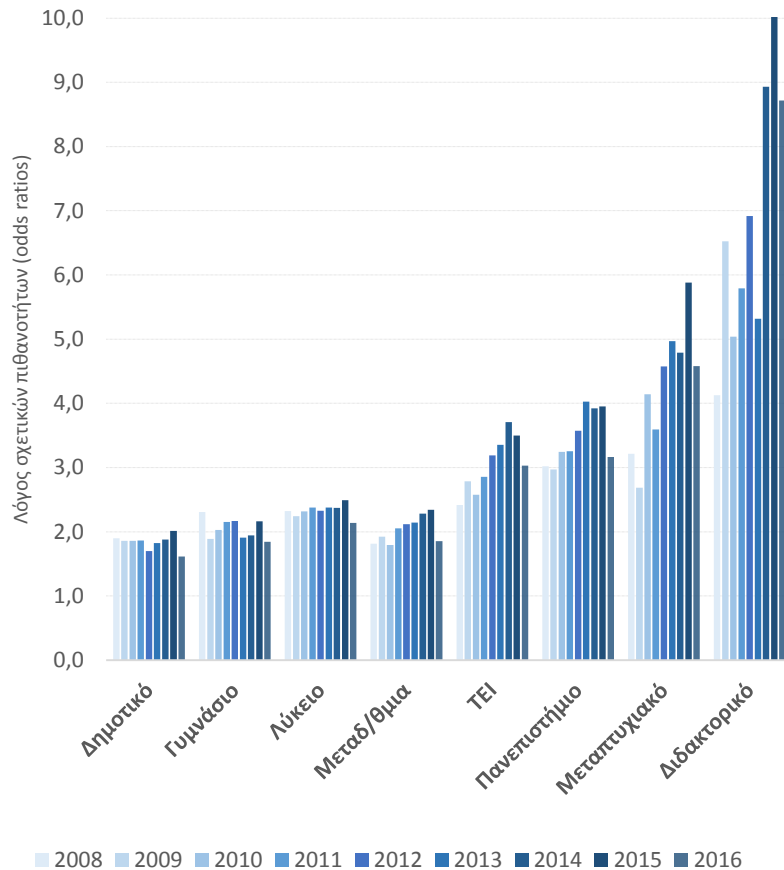

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

- Το ενδεχόμενο κάτοχος διδακτορικού να έχει εργασία είναι σχεδόν 8 φορές υψηλότερο έναντι του ενδεχομένου να είναι άνεργος
 - Η αναλογία διαμορφώνεται στο 4,8 για τους κατόχους μεταπτυχιακού
- Οι απόφοιτοι πανεπιστημίου έχουν κατά 17,8% υψηλότερη αναλογία πιθανοτήτων να εργάζονται σε σχέση με τους αποφοίτους ΤΕΙ
 - Σε σύγκριση με τους αποφοίτους λυκείου, οι πτυχιούχοι πανεπιστημίων ή ΤΕΙ αντιμετωπίζουν υψηλότερη αναλογία πιθανοτήτων να εργάζονται κατά 65% και 41% αντίστοιχα.
- Η μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν φαίνεται να αυξάνει τη σχετική πιθανότητα εύρεσης εργασίας σε σχέση με τους αποφοίτους Λυκείου

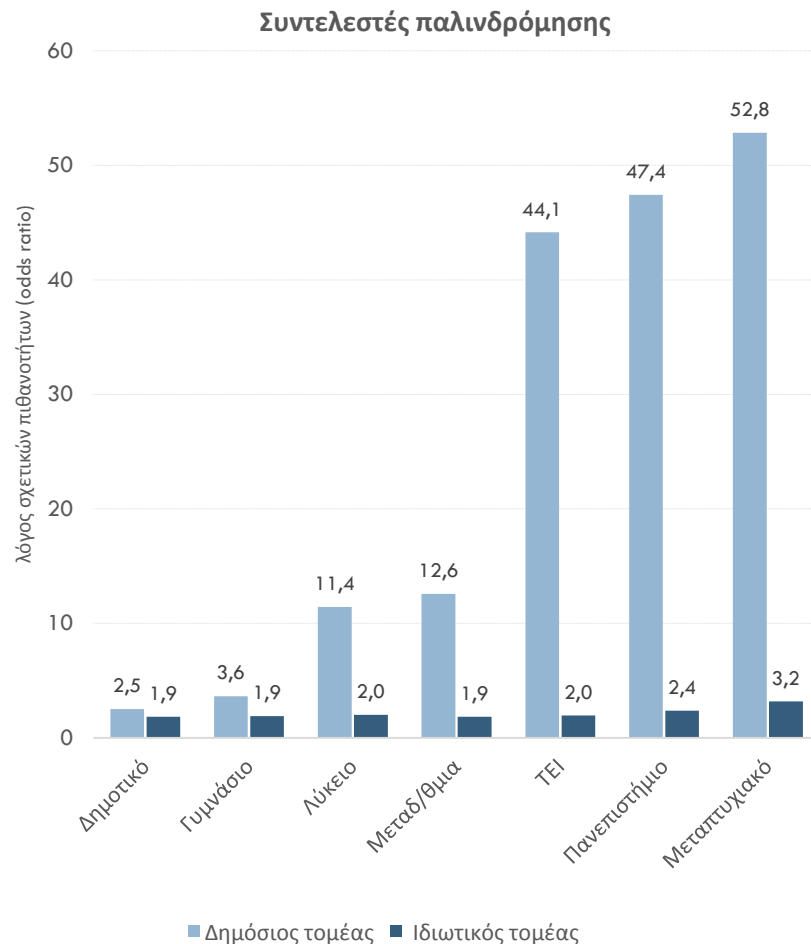
Η επίδραση της εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας αυξάνεται κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στα άτομα με ανώτατη εκπαίδευση

Συντελεστές παλινδρόμησης

- Η εξέλιξη αυτή είναι πιο χαρακτηριστική στους αποφοίτους ΤΕΙ και πανεπιστημίων (με τους συντελεστές να είναι στατιστικά σημαντικοί σε επίπεδο σημαντικότητας χαμηλότερο του 1%.)

Η σχετική πιθανότητα απασχόλησης στον δημόσιο τομέα είναι σημαντικά υψηλότερη σε σχέση με τους απασχολούμενους στον ιδιωτικό τομέα

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

- Στην περίπτωση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, η σχετική πιθανότητα να είναι κάποιος απασχολούμενος στο δημόσιο τομέα (στενό και ευρύτερο) έναντι του να είναι άνεργος είναι 47 φορές υψηλότερη σε σχέση με όσους δεν έχουν εκπαίδευση
- Στον ιδιωτικό τομέα η σχετική πιθανότητα εργασίας είναι κάτι περισσότερο από διπλάσια
- Το πανεπιστήμιο αυξάνει τη σχετική πιθανότητα εύρεσης εργασίας έναντι των ΤΕΙ κατά μόλις 7,5% στο δημόσιο τομέα, ενώ στον ιδιωτικό τομέα η αντίστοιχη διαφορά υπέρ των αποφοίτων πανεπιστημίου είναι μεγαλύτερη (21,7%)

Η σημασία της εκπαίδευσης για την εξεύρεση εργασίας στο δημόσιο τομέα είναι αυξημένη το 2016 σε σχέση με το 2008 σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης

	Εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα		Εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα	
	2008	2016	2008	2016
Δημοτικό	2.322*** (0.757)	3.288* (2.410)	1.792*** (0.378)	1.624** (0.330)
Γυμνάσιο	3.874*** (1.283)	4.952** (3.634)	1.926*** (0.414)	1.722*** (0.352)
Λύκειο	10.138*** (3.276)	16.146*** (11.768)	1.910*** (0.399)	1.798*** (0.361)
Μεταδ/θμια	11.334*** (3.741)	15.353*** (11.235)	1.672** (0.362)	1.655** (0.339)
ΤΕΙ	32.829*** (10.849)	62.645*** (45.767)	1.435* (0.316)	1.973*** (0.408)
Πανεπιστήμιο	37.005*** (12.132)	67.533*** (49.272)	2.070*** (0.448)	2.125*** (.434)
Μεταπτυχιακό	29.955*** (12.036)	89.161*** (66.113)	2.311*** (0.716)	3.207*** (0.763)
Διδακτορικό	62.176*** (38.088)	241.277*** (197.576)	1.437 (0.821)	3.452*** (1.494)
Ηλικία	1.097*** (0.003)	1.073*** (0.002)	1.055*** (0.002)	1.036*** (0.002)
Φύλο	2.304*** (0.123)	1.455*** (0.064)	2.815*** (0.133)	1.690*** (0.054)
Σταθερός όρος	0.005*** (0.002)	0.001*** (0.001)	0.435*** (0.099)	0.274*** (0.058)

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

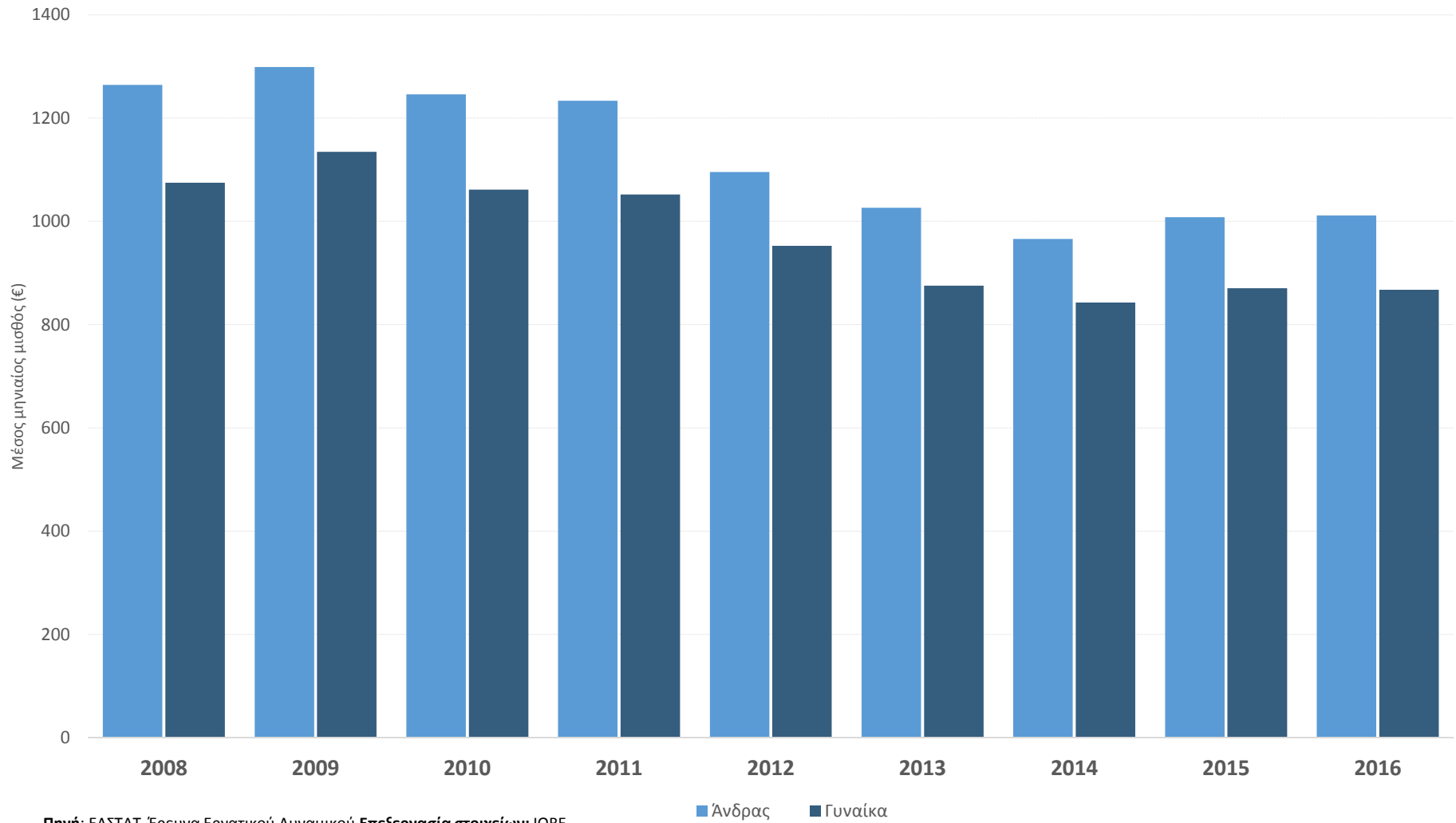
- Το 2008 οι πτυχιούχοι πανεπιστημίων αντιμετώπιζαν υψηλότερη σχετική πιθανότητα εργασίας στον δημόσιο τομέα σε σύγκριση με τους αποφοίτους ΤΕΙ κατά 12,7% ενώ το 2016 η διαφορά υπέρ των πτυχιούχων πανεπιστημίων μειώθηκε στο 7,8%
- Η σχετική πιθανότητα απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα των πτυχιούχων πανεπιστημίων σε σύγκριση με τους αποφοίτους ΤΕΙ μειώθηκε από 44,3% το 2008 σε μόλις 7,7% το 2016

Οι διαφορές στις ευκαιρίες απασχόλησης μεταξύ των αποφοίτων πανεπιστημίων και ΤΕΙ μειώθηκαν αισθητά κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, με τα ΤΕΙ να καλύπτουν μεγάλο μέρος της απόστασης

Εμπειρικές εκτιμήσεις για τη σχέση μισθού
και επιπέδου εκπαίδευσης

Οι άνδρες αμείβονται περισσότερο από τις γυναίκες...

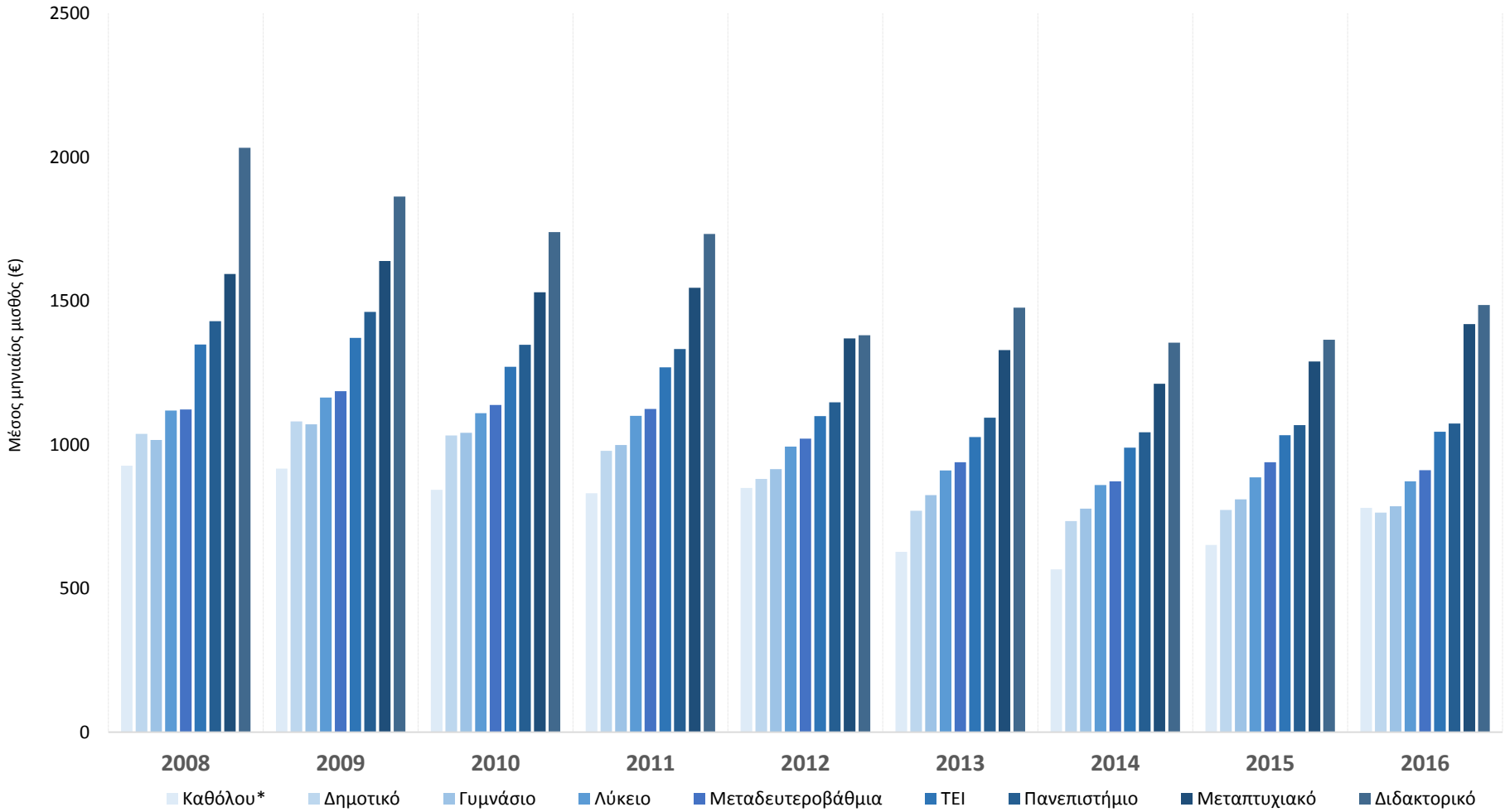
Μέσος μισθός ανά φύλο, 2008-2016

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού **Επεξεργασία στοιχείων: IOBE**

Ο μέσος μισθός αυξάνεται με το επίπεδο εκπαίδευσης

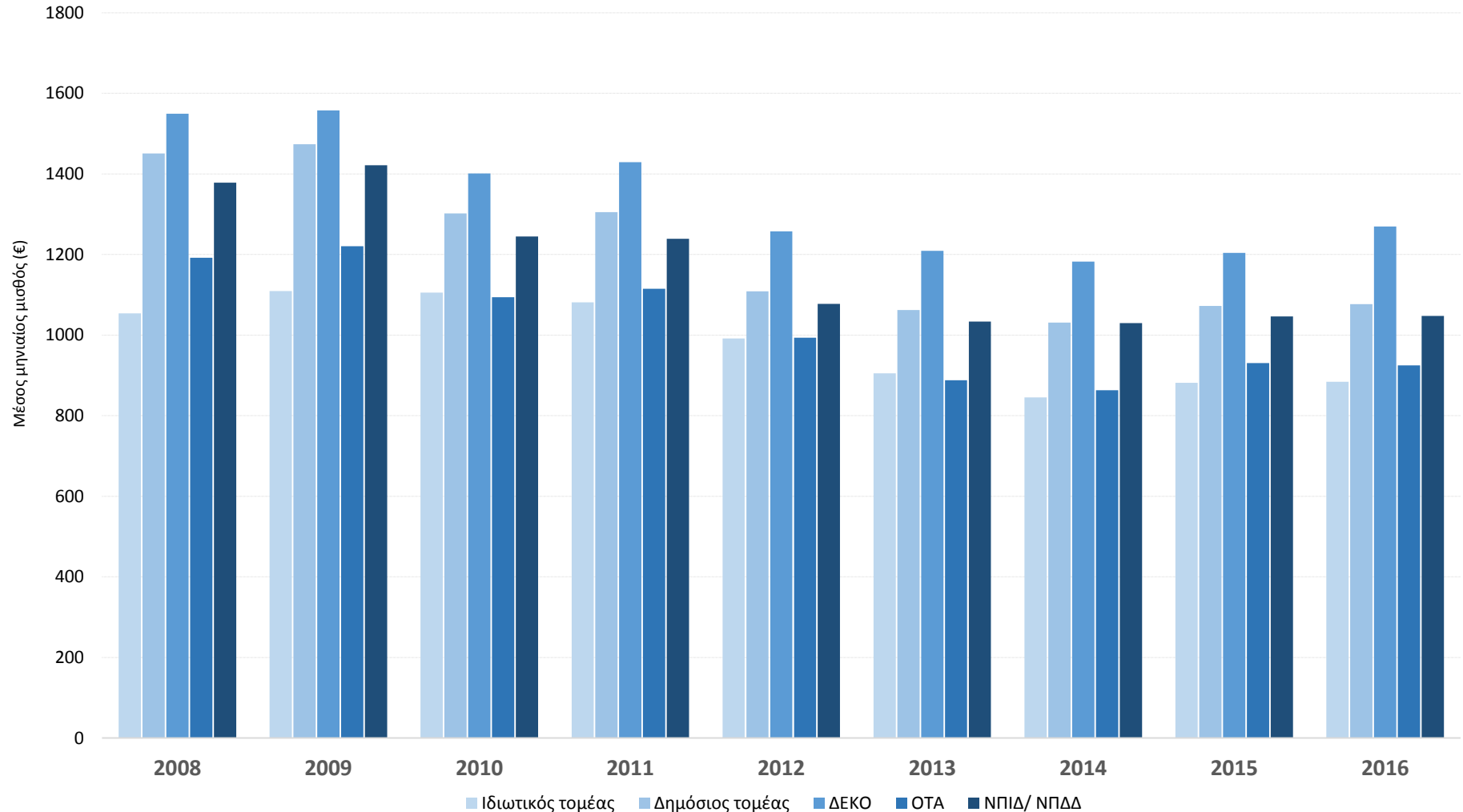
Μέσος μισθός με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, 2008-2016

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού **Επεξεργασία στοιχείων: IOBE**

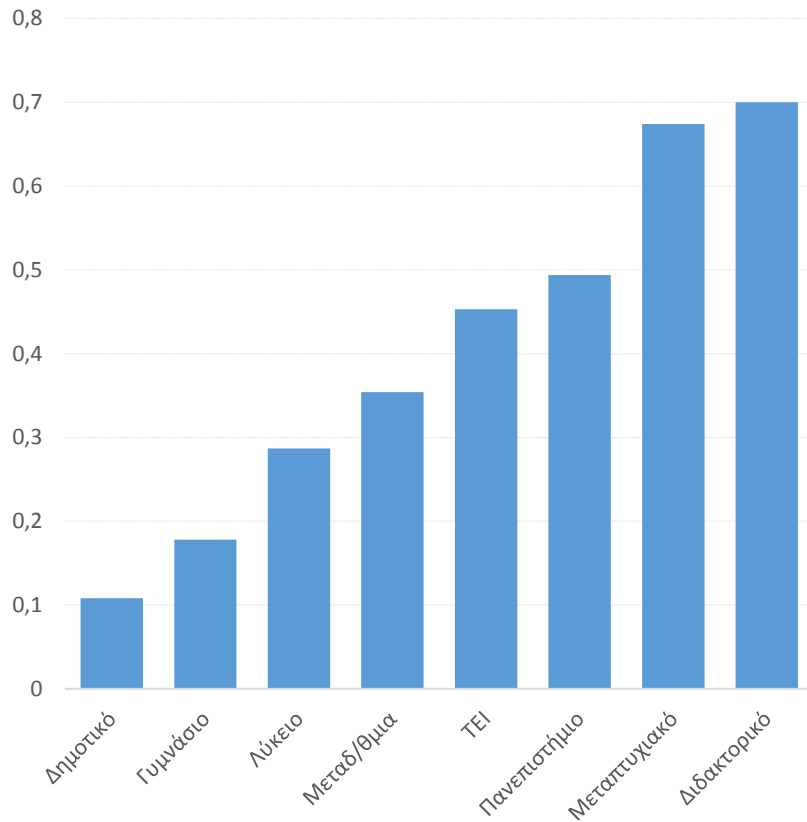
Οι αμοιβές στο δημόσιο τομέα είναι υψηλότερες από τον ιδιωτικό τομέα. Οι υψηλότερες αμοιβές στις ΔΕΚΩ

Μέσος μισθός με βάση το ιδιοκτησιακό καθεστώς της επιχείρησης, 2008-2016

Θετική και στατιστικά σημαντική η σχέση μισθού και επιπέδου εκπαίδευσης

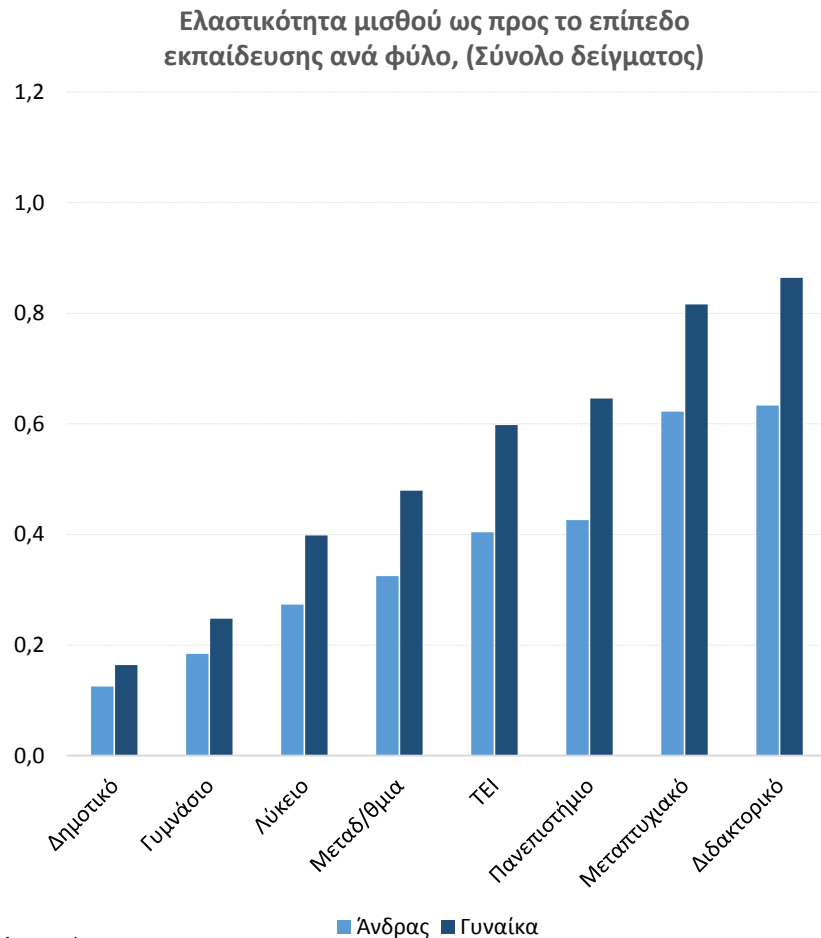
Ελαστικότητα μισθού ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

- Στην περίπτωση όπου ο απασχολούμενος κατέχει διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ο μισθός του είναι διπλάσιος σε σχέση με κάποιον που δεν έχει ολοκληρώσει τη στοιχειώδη εκπαίδευση
- Το πτυχίο ανώτατης εκπαίδευσης δεν επιφέρει σημαντική διαφοροποίηση στο μισθό μεταξύ των αποφοίτων ΤΕΙ και πανεπιστημιακών σχολών
 - ▣ Το πτυχίο πανεπιστημίου αυξάνει μόλις κατά 4,1% τον μισθό έναντι των εργαζομένων που είναι απόφοιτοι ΤΕΙ
- Σε σχέση με τους εργαζόμενους με απολυτήριο Λυκείου, ο μισθός είναι υψηλότερος κατά 18,1% και 23,0% στους πτυχιούχους ΤΕΙ και πανεπιστημίων αντίστοιχα.

Στις γυναίκες η επίδραση των σπουδών – βάσει των αποδοχών από την εργασία – είναι υψηλότερη από τους άνδρες

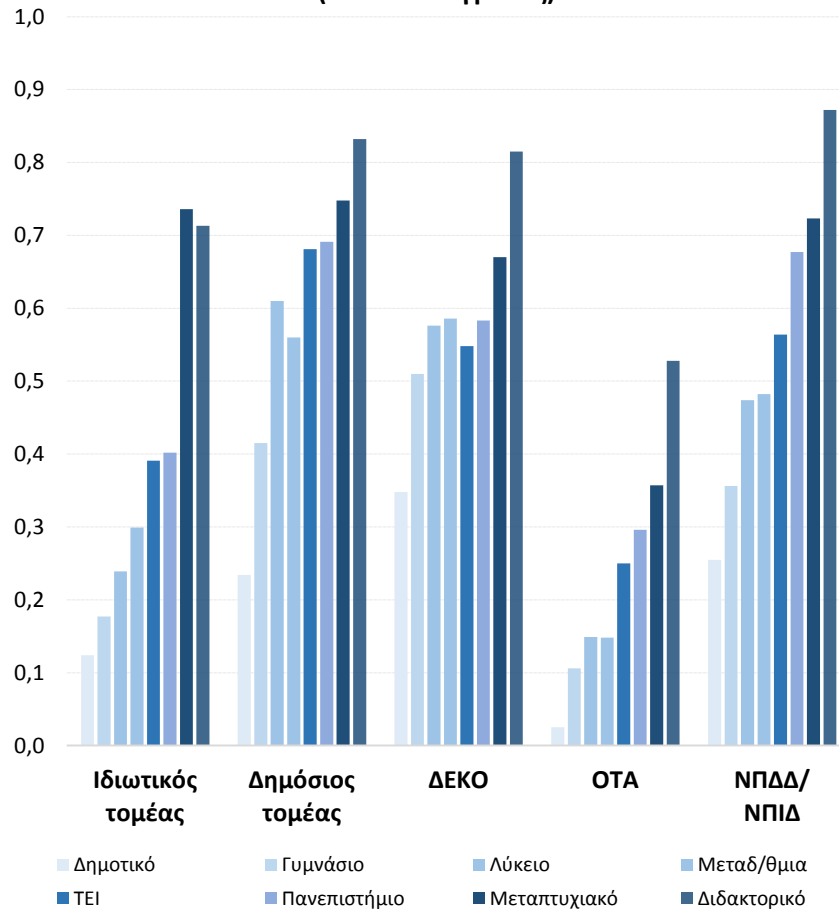

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

- Εργαζόμενες γυναίκες με διδακτορικό έχουν μισθό υψηλότερο κατά 137% υψηλότερος σε σχέση με εργαζόμενη που δεν έχει λάβει τη στοιχειώδη εκπαίδευση,
 - Στους άνδρες το αντίστοιχο ποσοστό κυμαίνεται στο 88%
- Ο μισθός εργαζόμενης με πανεπιστημιακή εκπαίδευση είναι υψηλότερος κατά 91% συγκριτικά με μια γυναίκα που δεν ολοκλήρωσε τη Δημοτική εκπαίδευση
 - Αντίστοιχα υψηλότερος κατά 4,9% σε σχέση με μια εργαζόμενη που είναι απόφοιτη ΤΕΙ
- Στους άνδρες με πανεπιστημιακή εκπαίδευση κυμαίνεται στο 53%, ενώ η διαφορά με τους απασχολούμενους που είναι απόφοιτοι ΤΕΙ περιορίζεται στο 2,2%

Η επίδραση του επιπέδου εκπαίδευσης στο μισθό είναι υψηλότερη στο δημόσιο τομέα

Ελαστικότητα ζήτησης μισθού με το επίπεδο εκπαίδευσης ανά ιδιοκτησιακό καθεστώς (Σύνολο δείγματος)

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE

- Η ελαστικότητα του μισθού ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης είναι υψηλότερη στον δημόσιο τομέα από ότι στον ιδιωτικό τομέα για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.
 - Εξαιρέση αποτελούν οι ΟΤΑ όπου η επίδραση της εκπαίδευσης στις αμοιβές είναι χαμηλότερη
- Εργαζόμενος στο δημόσιο με ανώτατη εκπαίδευση (διδακτορικό ή μεταπτυχιακό ή πτυχίο) έχει διπλάσιες ή περισσότερο αποδοχές από υπάλληλο με Δημοτική εκπαίδευση
 - Μεγαλύτερη η επίδραση του διδακτορικού στον μισθό στα ΝΠΔΔ / ΝΠΙΔ
- Στον ιδιωτικό τομέα η διαφοροποίηση της ελαστικότητας μισθού είναι σημαντικά μικρότερη
 - Απόφοιτος πανεπιστημίου έχει αποδοχές υψηλότερες κατά 49,5% σε σχέση με κάποιον που δεν έχει ολοκληρώσει τη στοιχειώδη εκπαίδευση, με την αναλογία να είναι παρόμοια στους απόφοιτους ΤΕΙ (47,8%)

Κύρια συμπεράσματα

Μετά την κρίση: από την προβληματική σχέση στη βαθιά ρήξη

1. Η ελαφριά τάση σύγκλισης στις πιθανότητες απασχόλησης/ανεργίας με άλλες χώρες: όλο και περισσότερο ισχύει ότι όσο ανεβαίνει το επίπεδο εκπαίδευσης τόσο μικρότερη η πιθανότητα ανεργίας
2. Η μεγαλύτερη διαρθρωτική αδυναμία συνεχίζεται στη μέση εκπαίδευση
3. Προστέθηκε όμως, πλέον, η αυξημένη αναντιστοιχία της ανώτατης εκπαίδευσης
4. Οι παράγοντες που καθορίζουν τη ζήτηση για περισσότερη εκπαίδευση, όπως οι προοπτικές απασχόλησης και οι αποδοχές, παραμένουν ισχυροί.
5. Η επίδραση της ανώτατης εκπαίδευσης στις προοπτικές απασχόλησης ενισχύθηκε
6. Η στροφή της απασχόλησης από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα

Τρεις προκλήσεις για την εκπαίδευση

1. Ο αναπροσανατολισμός της ανώτατης εκπαίδευσης από την προετοιμασία των αποφοίτων για την απασχόληση στο δημόσιο τομέα στην απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα, και ιδιαίτερα στους τομείς με εξωστρεφή εξαγωγικό προσανατολισμό.
2. Ο αναπροσανατολισμός της μέσης λυκειακής εκπαίδευσης από τη γενική εκπαίδευση στην τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση, με αύξηση της ελκυστικότητάς της και της συμμετοχής των μαθητών σε αυτήν, συνδεδεμένης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
3. Η επανεκπαίδευση των ανέργων αποφοίτων για την επανένταξη τους στην αγορά εργασίας.

Προτάσεις πολιτικής

1. Η ενίσχυση της στρατηγικής ικανότητας των ιδρυμάτων με:

- *Αυτονομία-ευελιξία-λογοδοσία*
- *Ανάθεση στα ιδρύματα της αρμοδιότητας κατανομής των εισαγόμενων φοιτητών στις επιμέρους σχολές και τμήματα*

2. Εξορθολογισμός της ανώτατης εκπαίδευσης με:

- *Συγχωνεύσεις ΑΕΙ (Ιδρυμάτων, Σχολών, Τμημάτων) με διατήρηση και ενίσχυση της ποικιλομορφίας πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και τεχνολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που δίνουν έμφαση στις εφαρμογές των επιστημών και της τεχνολογίας.*
- *Μείωση των εισακτέων στην ανώτατη εκπαίδευση (από το 60% και πλέον της ηλικιακής ομάδας περίπου που εκτιμάται σήμερα)*
- *Ανακατανομή του συνολικού αριθμού εισαγόμενων φοιτητών από τα πανεπιστήμια στα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και τις εφαρμογές των επιστημών και της τεχνολογίας.*
- *Ενίσχυση των ΤΕΙ στον επαγγελματικό προσανατολισμό τους στις εφαρμογές των επιστημών και της τεχνολογίας.*
- *Μέτρα για την αύξηση του ποσοστού ολοκλήρωσης των σπουδών και της μέσης διάρκειας φοίτησης στα ΑΕΙ.*

3. Νέα οργάνωση και ρύθμιση των σπουδών στα ΑΕΙ με:

- Εφαρμογή της συμφωνίας της Bologna για τη διάρθρωση των σπουδών σε 3 κύκλους, με τον πρώτο κύκλο διάρκειας 3 ετών και αξιοποίηση του δεύτερου κύκλου για ενίσχυση του επαγγελματικού προσανατολισμού των σπουδών.
- Ανάπτυξη προγραμμάτων πρακτικής άσκησης φοιτητών σε όλα τα ΑΕΙ.
- Ατομικά προγράμματα σπουδών με ευελιξία στην οργάνωση των προγραμμάτων σπουδών, αύξηση των περιθωρίων επιλογών, διεπιστημονικών συνδυασμών και κινητικότητας των φοιτητών.
- Εισαγωγή φοιτητών σε Σχολές ή Ιδρύματα.
- Αποσύνδεση του πτυχίου πρώτου κύκλου από την αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων μέσης εκπαίδευσης, με οργάνωση ειδικά σχεδιασμένων προγραμμάτων, μεταπτυχιακού επιπέδου, για την κατοχύρωση της παιδαγωγικής επάρκειας σε Σχολές Εκπαίδευσης των πανεπιστημίων.
- Περιορισμό της ρύθμισης των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων στα ρυθμιζόμενα επαγγέλματα και αποσύνδεσή τους από το πτυχίο.

4. Νέοι κανόνες χρηματοδότησης των ΑΕΙ με:

- Σύνδεση μέρους της χρηματοδότησης των ιδρυμάτων με την πορεία μετάβασης των αποφοίτων τους στην αγορά εργασίας.
- Σύναψη πολυετών προγραμματικών συμφωνιών πολιτείας-ιδρυμάτων, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και ο αριθμός των εισαγόμενων φοιτητών, ανά ίδρυμα.
- Άμεση βελτίωση των διαθέσιμων στοιχείων για τη λειτουργία και τα αποτελέσματα των ΑΕΙ, με ανάπτυξη ενιαίας και συγκρίσιμης μεθοδολογίας και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για τη συλλογή τους από τα ιδρύματα και την συγκριτική επεξεργασία τους από κεντρικό φορέα (όπως το Κέντρο Μελετών της ΑΔΙΠ).

5. Πιστοποίηση με κριτήρια όπως:

- *Για την πιστοποίηση ιδρυμάτων:* η λειτουργία γραφείων διασύνδεσης, η συστηματική παρακολούθηση της πορείας ένταξης των αποφοίτων τους στην αγορά εργασίας, και η τεκμηριωμένη αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους στο στρατηγικό σχεδιασμό του ιδρύματος,
- *Για την πιστοποίηση προγραμμάτων σπουδών:* η τεκμηριωμένη αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών, με βάση τα ευρήματα της παρακολούθησης της πορείας των αποφοίτων στην αγορά εργασίας και τη συνάφεια των σπουδών με την εκτέλεση της εργασίας τους στο αντικείμενο τους.
- Οργάνωση πρακτικής άσκησης φοιτητών

1. Ίδρυση δικτύου **Πρότυπων-Πειραματικών Σχολείων Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης** με αποκεντρωμένη λειτουργία, διαρκή αξιολόγηση και έμφαση στις νέες τεχνολογίες αυτοματισμού.
2. **Εθνικά κριτήρια αναφοράς** (standards) σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ιδιαίτερα στη μετάβαση από το Γυμνάσιο στο Λύκειο.
3. Στόχευση **χρηματοδοτικών κινήτρων** (μείωση φόρου, οικογενειακά επιδόματα) στην ενίσχυση της συμμετοχής στην μέση τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση.

Επανεκπαίδευση των ανέργων αποφοίτων για την επανένταξη τους στην αγορά εργασίας.

- Έμφαση στους 250.000-260.000 περίπου άνεργους απόφοιτους ανώτατης εκπαίδευσης και μεταπτυχιακών/διδακτορικών σπουδών
- Προγράμματα διαβίου μάθησης και επανεκπαίδευσης με έμφαση στις νέες τεχνολογίες αυτοματισμού
- Συνεργασία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με επιχειρήσεις σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο
- Αξιοποίηση δυνατοτήτων νέων τεχνολογιών:
 - α) «μαζικά ανοικτά διαδικτυακά μαθήματα» (MOOCs), με πιστοποίηση των παρεχόμενων σπουδών
 - β) προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning)

www.iobe.gr